

บทที่ 3

กฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวกับการจัดตั้งและสถานะทางกฎหมาย และการคัดค้านการจัดการข้อพิพาทก่อนแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการ ของสถาบันอนุญาโตตุลาการของต่างประเทศและประเทศไทย

การจัดตั้งและสถานะทางกฎหมายของสถาบันอนุญาโตตุลาการของต่างประเทศและประเทศไทย เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนร่วมในการอนุญาโตตุลาการซึ่งดำเนินการภายใต้การจัดการของสถาบันอนุญาโตตุลาการ การศึกษาบทบัญญัติในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์และความสอดคล้องกันระหว่างการจัดตั้งและสถานะทางกฎหมายของสถาบันอนุญาโตตุลาการกับกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวกับการคัดค้านการจัดการข้อพิพาทของสถาบันอนุญาโตตุลาการ โดยแบ่งออกเป็นส่วนดังนี้

3.1 การจัดตั้งและสถานะทางกฎหมายของสถาบันอนุญาโตตุลาการและการคัดค้านการจัดการข้อพิพาทของสถาบันอนุญาโตตุลาการของต่างประเทศ

แนวคิดของการอนุญาโตตุลาการเกิดขึ้นจากระบบทุนนิยมเพื่อเป็นเครื่องมือให้กับกลุ่มเศรษฐกิจ การจัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการในต่างประเทศจึงมักเป็นการริเริ่มโดยภาคเอกชนเป็นสำคัญ โดยสถาบันอนุญาโตตุลาการในต่างประเทศที่ได้รับการยอมรับกว้างขวางว่ามีประสิทธิภาพในการให้บริการด้านการระงับข้อพิพาททางอนุญาโตตุลาการอย่างสูง¹ ได้แก่ (3.1.1) LCIA ของสหราชอาณาจักร (3.1.2) SCC ของประเทศสวีเดน และ (3.1.3) SIAC ของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งการศึกษาในส่วนนี้จะเป็นการศึกษาการจัดตั้งและสถานะทางกฎหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการจัดการข้อพิพาทของสถาบันอนุญาโตตุลาการกับกฎหมายภายในของประเทศที่สถาบันดังกล่าวตั้งอยู่ และการคัดค้านการจัดการข้อพิพาทของสถาบันอนุญาโตตุลาการแต่ละแห่ง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

---

¹ Queen Mary University of London. (2021). *2021 International Arbitration Survey: Adapting arbitration to a changing world*. (Online). Available: <https://www.acerislaw.com/wp-content/uploads/2022/01/QMUL-International-Arbitration-Survey-2021.pdf>. [8/2/2022].

3.1.1 ศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศแห่งลอนดอน (The London Court of International Arbitration หรือ LCIA)

LCIA เป็นสถาบันอนุญาโตตุลาการที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล ถูกจัดตั้งขึ้นในกรุงลอนดอน สหราชอาณาจักร โดยเป็นบริษัทเอกชนจำกัดโดยหลักประกันที่ไม่แสวงหากำไร (Private Non-For-Profit Company Limited By Guarantee)² สำหรับให้บริการด้านการอนุญาโตตุลาการ การไกล่เกลี่ยและการดำเนินการการระงับข้อพิพาทอื่น ๆ โดยให้การสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับฝ่ายต่าง ๆ และต่อคณะอนุญาโตตุลาการตลอดกระบวนการที่อยู่ภายใต้การจัดการของสถาบัน

3.1.1.1 ความเป็นมาของ LCIA

เมื่อวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1883 ศาลสามัญสภาเมืองลอนดอน (the Court of Common Council of the City of London) ได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำข้อเสนอให้จัดตั้งศาลอนุญาโตตุลาการในประเทศและโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อพิพาททางการค้าข้ามชาติที่เกิดขึ้นภายในเขตของเมือง

ในปี ค.ศ. 1884 คณะกรรมการได้เสนอแผนสำหรับศาลที่จะบริหารงานโดย City Corporation ด้วยความร่วมมือของสภาหอการค้าลอนดอน แม้ว่าแผนดังกล่าวจะเกิดขึ้นจากความต้องการที่เจาะจงและเร่งด่วน แต่แผนดังกล่าวต้องถูกละทิ้งเอาไว้จนกระทั่งได้มีการผ่านพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการในปี ค.ศ. 1889 ต่อมาเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 1891 โครงการนี้จึงได้รับการยอมรับในที่สุดและศาลชุดใหม่ได้รับการตั้งชื่อว่า "สภาอนุญาโตตุลาการแห่งกรุงลอนดอน" ("The City of London Chamber of Arbitration") ตั้งอยู่ที่ศาลากลางในกรุงลอนดอน ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการ ประกอบด้วยสมาชิกของ London Chamber

² การจดทะเบียนบริษัทจำกัดในสหราชอาณาจักร สามารถดำเนินได้ 4 รูปแบบ ดังนี้

1) บริษัทเอกชนจำกัดโดยหุ้น (private company limited by shares) เป็นรูปแบบของบริษัทจดทะเบียนที่จัดตั้งขึ้น โดยมีการแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน ซึ่งสมาชิกต้องรับผิดชอบไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถืออยู่

2) บริษัทเอกชนจำกัดโดยหลักประกัน (private company limited by guarantee) เป็นรูปแบบของบริษัทจดทะเบียน ซึ่งสมาชิกต้องรับผิดชอบจำกัดเพียงเท่าจำนวนเงินที่ตนตกลงจะสนับสนุนทรัพย์สินของบริษัท

3) บริษัทเอกชนจำกัดโดยหลักประกัน (private unlimited company) เป็นรูปแบบของบริษัทจดทะเบียนซึ่งสมาชิกต้องรับผิดชอบอย่างไม่จำกัดจำนวน

4) บริษัทมหาชนจำกัดโดยหุ้น (public company limited by shares) เป็นรูปแบบของบริษัทจดทะเบียนที่จัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอขายหุ้นต่อประชาชน ซึ่งสมาชิกต้องรับผิดชอบไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถืออยู่

และ City Corporation ซึ่งสภาอนุญาโตตุลาการได้เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน ค.ศ. 1892 เมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 1903 สภาอนุญาโตตุลาการได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น "ศาลอนุญาโตตุลาการแห่งลอนดอน" ("London Court of Arbitration") และต่อมาในปี ค.ศ. 1905 ศาลอนุญาโตตุลาการได้ย้ายที่ทำการจากศาลากลางไปยังอาคารสภาหอการค้าลอนดอน (the London Chamber of Commerce)

จากนั้นในปี ค.ศ. 1975 สถาบันอนุญาโตตุลาการ (the Institute of Arbitrators) (ต่อมาคือ สถาบันชาร์เตอร์ (the Chartered Institute)) ได้เข้าร่วมกับหน่วยงานอื่นอีกสองแห่ง และคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการชุดก่อน และได้กลายเป็น "คณะกรรมการบริหารร่วม" ("Joint Management Committee") ซึ่งลดขนาดจากสมาชิกเดิม 24 คนเป็น 18 คน ประกอบด้วยผู้แทน 6 คน จากแต่ละองค์กร และผู้อำนวยการสถาบันอนุญาโตตุลาการ (the Director of the Institute of Arbitrators) ได้เปลี่ยนมาเป็น "นายทะเบียนของศาลอนุญาโตตุลาการลอนดอน" (the Registrar of the London Court of Arbitration)

ปี ค.ศ. 1981 ศาลอนุญาโตตุลาการได้เปลี่ยนชื่อเป็น "ศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศแห่งลอนดอน" ("The London Court of International Arbitration") เพื่อสะท้อนถึงอัตลักษณ์ความเป็นนานาชาติ และในปี ค.ศ. 1985 จึงได้มีการประกาศจัดตั้งศาลอนุญาโตตุลาการ LCIA (the LCIA Arbitration Court) ขึ้นเพื่อเป็นสถาบันอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ

ต่อมาในปี ค.ศ. 1986 LCIA ได้เปลี่ยนเป็นบริษัทเอกชนจำกัดโดยหลักประกันที่ไม่แสวงหากำไร ที่มีความเป็นอิสระจากหน่วยงานที่ก่อตั้ง ภายใต้การนำของ Sir Michael Kerr ประธานคนแรกของ LCIA และ Bertie Vigrass นายทะเบียนคนแรกของศาลอนุญาโตตุลาการ LCIA

3.1.1.2 โครงสร้างของ LCIA

LCIA ประกอบด้วยโครงสร้าง 3 ส่วน ดังนี้

1) สำนักเลขานุการ (The Secretariat) เป็นองค์กรถาวร มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการกระบวนการอนุญาโตตุลาการประจำวัน มีนายทะเบียน (Secretariat) เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดของสำนักเลขานุการ โดยมีรองนายทะเบียนเป็นผู้ช่วยเหลือ

2) ศาล (The Court) ทำหน้าที่ดูแลกิจกรรมของสำนักเลขานุการ ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 35 คน มีวาระ 5 ปี หน้าที่ความรับผิดชอบหลัก ได้แก่ การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ, การพิจารณาข้อคัดค้านอนุญาโตตุลาการ และการควบคุมค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ ศาลยังมีอำนาจวินิจฉัยตีความบทบัญญัติของ LCIA Arbitration Rules (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า ข้อบังคับของ LCIA) กรณีที่มีปัญหาการตีความข้อบังคับอีกด้วย

3) บริษัท (Company) เป็นองค์กรเดียวที่ไม่ได้ให้บริการด้านการจัดการ แต่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลกิจกรรมและการพัฒนาของ LCIA ตามกฎหมายที่ใช้บังคับ

แหล่งรายได้ของศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศแห่งลอนดอน

LCIA มีรายได้จาก 3 ช่องทาง³ ประกอบด้วย

1) ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการอนุญาโตตุลาการ

เป็นเงินค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายที่ LCIA เรียกเก็บจากคู่สัญญาสำหรับการจัดการอนุญาโตตุลาการภายใต้การจัดการของ LCIA โดยมีรายละเอียดตามตารางค่าใช้จ่ายอนุญาโตตุลาการ (Schedule of Arbitration Costs)⁴ ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 2020

2) ค่าสมาชิกของ LCIA User' Councils⁵

ค่าสมาชิกแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ สมาชิกบุคคลธรรมดาทั่วไป (Individual membership) จำนวน 300 ปอนด์ต่อปี สมาชิกบุคคลธรรมดาสำหรับนักศึกษาหรือนักวิชาการ (Individual membership for academics) จำนวน 165 ปอนด์ต่อปี และสมาชิกองค์กร (Corporate membership) จำนวน 1,000 ปอนด์ต่อปี

3) ค่าธรรมเนียมเรียกเก็บจากการจัดอบรม

เงินรายได้ส่วนนี้มาจากการจำหน่ายบัตรเข้าร่วมกิจกรรม อบรม สัมมนาต่าง ๆ ที่ LCIA จัดขึ้น

3.1.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่าง LCIA กับกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการของสหราชอาณาจักร

กฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการของสหราชอาณาจักร ได้แก่ Arbitration Act 1996 หมวด 23 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้กับกรณีที่นั่งพิจารณาอนุญาโตตุลาการ (the seat of the arbitration) อยู่ในอังกฤษและเวลส์หรือไอร์แลนด์เหนือ และบทบัญญัติบางส่วนยังคงใช้บังคับแม้ที่นั่งพิจารณาอนุญาโตตุลาการจะมีให้อยู่ในอังกฤษและเวลส์หรือไอร์แลนด์เหนือก็ตาม

มาตรา 2 ขอบเขตของการบังคับใช้บทบัญญัติ

³ London Court of International Arbitration. (n.d.). *Frequently Asked Questions*. (Online). Available: https://lcia.org/Frequently_Asked_Questions.aspx#9. [2022, July 7].

⁴ London Court of International Arbitration. (n.d.). *Schedule of Arbitration Costs*. (Online). Available: https://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/schedule-of-costs-lcia-arbitration-2020.aspx. [2022, July 7].

⁵ London Court of International Arbitration. (n.d.). *Become a member of the LCIA User' Councils*. (Online). Available <https://www.lcia.org/Membership/become-a-member-of-the-lcia-users-councils.aspx>. [2022, July 7].

1) บทบัญญัติของส่วนนี้ใช้บังคับในกรณีที่ที่นั่งพิจารณาอนุญาโตตุลาการอยู่ในอังกฤษและเวลส์หรือไอร์แลนด์เหนือ

2) ส่วนต่อไปนี้มีผลบังคับใช้แม้ว่าที่นั่งของอนุญาโตตุลาการจะอยู่นอกอังกฤษและเวลส์หรือไอร์แลนด์เหนือ หรือไม่มีการกำหนดหรือกำหนดที่นั่ง

(ก) มาตรา 9 ถึง 11 (การคงอยู่ของกระบวนการทางกฎหมาย &c.) และ

(ข) มาตรา 66 (การบังคับใช้คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ).

3) อำนาจที่ได้รับจากส่วนต่อไปนี้มีผลบังคับใช้แม้ว่าที่นั่งของอนุญาโตตุลาการจะอยู่นอกอังกฤษและเวลส์หรือไอร์แลนด์เหนือ หรือไม่มีการกำหนดหรือกำหนดที่นั่ง

(ก) มาตรา 43 (การรักษาพยาบาลที่เข้าร่วมประชุม) และ

(ข) มาตรา 44 (อำนาจศาลที่ใช้ได้เพื่อสนับสนุนกระบวนการอนุญาโตตุลาการ); แต่ศาลอาจปฏิเสธที่จะใช้อำนาจใด ๆ ดังกล่าว ถ้าตามความเห็นของศาลข้อเท็จจริงที่ว่าที่นั่งของอนุญาโตตุลาการอยู่นอกอังกฤษและเวลส์หรือไอร์แลนด์เหนือ หรือเมื่อกำหนดหรือกำหนดที่นั่งนั้นน่าจะอยู่นอกประเทศอังกฤษ และเวลส์หรือไอร์แลนด์เหนือทำให้ไม่สมควรทำเช่นนั้น

4) ศาลอาจใช้อำนาจที่ได้รับจากบทบัญญัติใด ๆ ในส่วนนี้ที่ไม่ได้กล่าวถึงใน (2) หรือ (3) เพื่อวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนกระบวนการอนุญาโตตุลาการโดยที่

(ก) ไม่มีการกำหนดหรือกำหนดที่นั่งของอนุญาโตตุลาการ และ

(ข) ด้วยเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับอังกฤษและเวลส์หรือไอร์แลนด์เหนือศาลพอใจว่าสมควรจะทำเช่นนั้น

(5) มาตรา 7 (ข้อตกลงอนุญาโตตุลาการที่แยกออกจากกันได้) และมาตรา 8 (การเสียชีวิตของกลุ่ม) มีผลบังคับใช้ในกรณีที่กฎหมายที่ใช้บังคับกับข้อตกลงอนุญาโตตุลาการเป็นกฎหมายของอังกฤษและเวลส์หรือไอร์แลนด์เหนือ แม้ว่าที่นั่งของอนุญาโตตุลาการจะอยู่นอกประเทศอังกฤษและเวลส์หรือไอร์แลนด์เหนือหรือยังไม่ได้กำหนดหรือกำหนด⁶

⁶ 2 Scope of application of provisions.

(1) The provisions of this Part apply where the seat of the arbitration is in England and Wales or Northern Ireland.

(2) The following sections apply even if the seat of the arbitration is outside England and Wales or Northern Ireland or no seat has been designated or determined—

(a) sections 9 to 11 (stay of legal proceedings, &c.), and

(b) section 66 (enforcement of arbitral awards).

Arbitration Act 1996 หมวด 23 มีหลักการทั่วไป 3 ประการ กล่าวคือ (1) วัตถุประสงค์ของอนุญาโตตุลาการคือการได้รับข้อยุติที่เป็นธรรมของข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการที่เป็นกลางโดยไม่ล่าช้าหรือเสียค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น (2) คู่สัญญาควรมีอิสระที่จะตกลงกันว่าถึงวิธีการระงับข้อพิพาทของตน ภายใต้การคุ้มครองประโยชน์สาธารณะเพียงเท่าที่จำเป็น และ (3) การควบคุมในส่วนนี้ ศาลไม่ควรเข้าแทรกแซง เว้นแต่ตามที่ได้กำหนดไว้ในส่วนนี้⁷

นอกจากนั้น Arbitration Act 1996 หมวด 23 มีบทบัญญัติหลายประการที่เป็นการรับรองอำนาจของสถาบันอนุญาโตตุลาการไว้ เช่น

มาตรา 4 บทบัญญัติบังคับและไม่บังคับ - (3) กำหนดว่า “คู่สัญญาอาจตกลงกันโดยยอมรับการใช้ข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการหรือจัดให้มีวิธีการอื่นตามที่ตกลงกันได้”⁸

(3) The powers conferred by the following sections apply even if the seat of the arbitration is outside England and Wales or Northern Ireland or no seat has been designated or determined—

(a) section 43 (securing the attendance of witnesses), and

(b) section 44 (court powers exercisable in support of arbitral proceedings); but the court may refuse to exercise any such power if, in the opinion of the court, the fact that the seat of the arbitration is outside England and Wales or Northern Ireland, or that when designated or determined the seat is likely to be outside England and Wales or Northern Ireland, makes it inappropriate to do so.

(4) The court may exercise a power conferred by any provision of this Part not mentioned in subsection (2) or (3) for the purpose of supporting the arbitral process where—

(a) no seat of the arbitration has been designated or determined, and

(b) by reason of a connection with England and Wales or Northern Ireland the court is satisfied that it is appropriate to do so.

(5) Section 7 (separability of arbitration agreement) and section 8 (death of a party) apply where the law applicable to the arbitration agreement is the law of England and Wales or Northern Ireland even if the seat of the arbitration is outside England and Wales or Northern Ireland or has not been designated or determined.

⁷ 1 General principles.

The provisions of this Part are founded on the following principles, and shall be construed accordingly—

(a) the object of arbitration is to obtain the fair resolution of disputes by an impartial tribunal without unnecessary delay or expense;

(b) the parties should be free to agree how their disputes are resolved, subject only to such safeguards as are necessary in the public interest;

(c) in matters governed by this Part the court should not intervene except as provided by this Part.

⁸4 Mandatory and non-mandatory provisions. (3) The parties may make such arrangements by agreeing to the application of institutional rules or providing any other means by which a matter may be decided.”

มาตรา 23 การเพิกถอนอำนาจอนุญาโตตุลาการ - (3) กำหนดว่า “อำนาจของอนุญาโตตุลาการไม่อาจเพิกถอนได้ ยกเว้น (a) โดยคู่สัญญาซึ่งได้กระทำการร่วมกัน หรือ (b) โดยอนุญาโตตุลาการหรือสถาบันอื่นหรือบุคคลที่คู่สัญญาได้มอบหมายอำนาจในเรื่องนั้น”⁹

มาตรา 24 อำนาจของศาลในการถอดถอนอนุญาโตตุลาการ - (2) หากมีอนุญาโตตุลาการหรือสถาบันอื่นหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากคู่กรณีที่มีอำนาจในการถอดถอนอนุญาโตตุลาการ ศาลจะไม่ใช้อำนาจในการถอดถอน เว้นแต่จะพอใจว่าผู้สมัครได้ใช้การไต่เบี่ยงที่มีอยู่ก่อน ให้กับสถาบันหรือบุคคลนั้น¹⁰

มาตรา 59 ค่าใช้จ่ายในการอนุญาโตตุลาการ

1) ภายใต้ข้อกำหนดในส่วนนี้ ค่าใช้จ่ายในการอนุญาโตตุลาการ หมายถึง

- (ก) ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายของอนุญาโตตุลาการ
- (ข) ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่สถาบันอนุญาโตตุลาการเรียกหรือ และ
- (ค) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ของคู่สัญญา¹¹

นอกจากบทบัญญัติที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ก่อนการประกาศใช้ Arbitration Act 1996 ความคุ้มกันของอนุญาโตตุลาการมีขอบเขตค่อนข้างกว้างขวาง โดยยกเว้นความรับผิดชอบของอนุญาโตตุลาการไว้เพียง 2 กรณี ได้แก่ ประการแรก กรณีที่อนุญาโตตุลาการกระทำหรือละเว้นกระทำโดยไม่สุจริต (bad faith) และประการที่สอง กรณีที่ศาลตัดสินว่าอนุญาโตตุลาการถอนตัวจากการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ซึ่ง House of Lords ได้ตัดสินไว้ในคดี *Arenson v. Casson Beckman Rutley & Co (1977)*¹² ว่าอนุญาโตตุลาการอยู่ในฐานะที่เป็นผู้ใช้อำนาจถึงตุลาการ

⁹ 23 Revocation of arbitrator’s authority. (3) The authority of an arbitrator may not be revoked except— (a) by the parties acting jointly, or (b) by an arbitral or other institution or person vested by the parties with powers in that regard.

¹⁰ 24 Power of court to remove arbitrator (2) If there is an arbitral or other institution or person vested by the parties with power to remove an arbitrator, the court shall not exercise its power of removal unless satisfied that the applicant has first exhausted any available recourse to that institution or person.

¹¹ 59 Costs of the arbitration.

(1) References in this Part to the costs of the arbitration are to—

- (a) the arbitrators’ fees and expenses,
- (b) the fees and expenses of any arbitral institution concerned, and
- (c) the legal or other costs of the parties.

¹² คดีระหว่าง *Arenson v. Casson Beckman Rutley & Co (1977)*, House of Lords ได้มีคำวินิจฉัยกรณีขอบข่ายความรับผิดชอบของผู้ตรวจสอบบัญชีตามหลักความรับผิดชอบทั่วไปสำหรับความประมาทเลินเล่อว่ามีความแตกต่างจาก

ซึ่งเพียงพอที่จะได้รับความคุ้มครองจากการฟ้องร้องตามกฎหมายจารีตประเพณี¹³ ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้ Arbitration Act 1996 จึงได้มีบทบัญญัติรับรองความคุ้มครองของอนุญาโตตุลาการดังกล่าวไว้ในทำนองเดียวกัน¹⁴

มาตรา 29 ความคุ้มครองของอนุญาโตตุลาการ

1) อนุญาโตตุลาการไม่ต้องรับผิดชอบในการใด ๆ ที่ทำขึ้นหรือละเว้นในการปฏิบัติหรืออ้างว่าปฏิบัติหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการ เว้นแต่การกระทำหรือการละเว้นจะแสดงให้เห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่สุจริต

2) บทบัญญัติ (1) ให้ใช้บังคับกับลูกจ้างหรือตัวแทนของอนุญาโตตุลาการเสมือนว่าบุคคลนั้นเป็นอนุญาโตตุลาการเอง

3) บทบัญญัตินี้ไม่กระทบต่อความรับผิดใด ๆ อันเกิดจากอนุญาโตตุลาการ ด้วยเหตุที่ลาออก (แต่ให้ดูมาตรา 25)

Arbitration Act 1996 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับความคุ้มครองของสถาบันอนุญาโตตุลาการตาม Arbitration Act 1996 ปรากฏอยู่ในมาตรา 74 ซึ่งกำหนดให้สถาบันอนุญาโตตุลาการที่ได้รับมอบหมายหรือร้องขอจากคู่สัญญาให้ทำหน้าที่แต่งตั้งหรือเสนอชื่ออนุญาโตตุลาการได้รับความคุ้มครองจากความรับผิดอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว รวมถึงการที่อนุญาโตตุลาการที่ได้รับการแต่งตั้งหรือเสนอชื่อนั้นได้กระทำหรือละเว้นกระทำในการปฏิบัติหรืออ้างว่าปฏิบัติหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการนั้นด้วย แต่ความคุ้มครองนี้ไม่รวมถึงกรณีที่สถาบันอนุญาโตตุลาการละเลยหรือไม่ปฏิบัติตามความผูกพันตามสัญญาด้วย

ความคุ้มครองของผู้พิพากษาและอนุญาโตตุลาการ ผู้ตรวจสอบบัญชีมิได้ใช้อำนาจหน้าที่ทางตุลาการหรือกึ่งตุลาการ ซึ่งถือเป็นข้อยกเว้นหลักความรับผิดทั่วไปสำหรับความประมาทเลินเล่อ จึงไม่อยู่ในขอบเขตที่จะได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับผู้พิพากษาและอนุญาโตตุลาการ ดังนั้น ผู้ตรวจสอบบัญชีจึงยังอยู่ในขอบข่ายของหลักความรับผิดทั่วไปสำหรับความประมาทเลินเล่อ

¹³ Humzah Yazdani. (2015). *Arbitral Institutions, Arbitrators and the Parties: A Complex Relationship*. (Online). Available: <https://courtingthelaw.com/2015/05/28/commentary/arbitral-institutions-arbitrators-and-the-parties-a-complex-relationship/>. [2022, April 30].

¹⁴ 29 Immunity of arbitrator.

(1) An arbitrator is not liable for anything done or omitted in the discharge or purported discharge of his functions as arbitrator unless the act or omission is shown to have been in bad faith.

(2) Subsection (1) applies to an employee or agent of an arbitrator as it applies to the arbitrator himself.

(3) This section does not affect any liability incurred by an arbitrator by reason of his resigning (but see section 25).)

มาตรา 74 ความคุ้มกันของสถาบันอนุญาโตตุลาการ

1) อนุญาโตตุลาการหรือสถาบันอื่นหรือบุคคลที่ผู้กรณิมอบหมายหรือร้องขอให้แต่งตั้งหรือเสนอชื่ออนุญาโตตุลาการ ย่อมไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อการใด ๆ ที่ทำขึ้นหรือละเว้นในการปฏิบัติหรืออ้างว่าปฏิบัติหน้าที่นั้น เว้นแต่การกระทำหรือละเว้นการกระทำที่แสดงให้เห็นว่าไม่สุจริต

2) อนุญาโตตุลาการหรือสถาบันอื่นหรือบุคคลผู้ซึ่งแต่งตั้งหรือเสนอชื่ออนุญาโตตุลาการ, ย่อมไม่ต้องรับผิดชอบโดยเหตุที่ได้แต่งตั้งหรือเสนอชื่อบุคคลนั้น, เพื่อการใด ๆ ที่ทำขึ้นหรือละเว้นโดยอนุญาโตตุลาการ (หรือลูกจ้างหรือตัวแทนของเขา) ในการปฏิบัติหรืออ้างว่าปฏิบัติหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการ

3) บทบัญญัติข้างต้นใช้บังคับกับลูกจ้างหรือตัวแทนของอนุญาโตตุลาการหรือสถาบันอื่นหรือบุคคลอื่นเสมือนว่าบุคคลนั้นเป็นสถาบันหรืออนุญาโตตุลาการเอง¹⁵

3.1.1.4 การคัดค้านความสามารถในการจัดการข้อพิพาทของ LCIA

Arbitration Act 1996 หมวด 23 ไม่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการคัดค้านความสามารถในการจัดการข้อพิพาทของสถาบันอนุญาโตตุลาการไว้เป็นการเฉพาะ แต่เมื่อคู่สัญญาตกลงกันยอมรับให้ใช้ข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการเพื่อการอนุญาโตตุลาการ ข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการดังกล่าวย่อมมีผลเป็นบทบัญญัติบังคับระหว่างคู่สัญญาตามบทบัญญัติมาตรา 4 ของ Arbitration Act 1996 ซึ่งข้อบังคับของ LCIA ได้กำหนดให้การพิจารณาเนื้อหาทั้งปวงอันเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการเป็นอำนาจของ LCIA ดังนี้

ข้อบังคับของ LCIA ข้อ 29 การพิจารณาและคำตัดสินของศาลอนุญาโตตุลาการ LCIA¹⁶ กำหนดว่า

¹⁵74 Immunity of arbitral institutions, &c.

(1) An arbitral or other institution or person designated or requested by the parties to appoint or nominate an arbitrator is not liable for anything done or omitted in the discharge or purported discharge of that function unless the act or omission is shown to have been in bad faith.

(2) An arbitral or other institution or person by whom an arbitrator is appointed or nominated is not liable, by reason of having appointed or nominated him, for anything done or omitted by the arbitrator (or his employees or agents) in the discharge or purported discharge of his functions as arbitrator.

(3) The above provisions apply to an employee or agent of an arbitral or other institution or person as they apply to the institution or person himself.

¹⁶ Article 29 Determinations and Decisions by LCIA Court

ข้อ 29.1 การพิจารณาของศาลอนุญาโตตุลาการ LCIA ในส่วนที่เกี่ยวกับเนื้อหาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาโตตุลาการย่อมเป็นอันยุติและผูกพันคู่สัญญาและคณะอนุญาโตตุลาการ เว้นแต่ศาลอนุญาโตตุลาการ LCIA จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ยกเว้นการตัดสินอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับการคัดค้านอนุญาโตตุลาการภายใต้มาตรา 10, การพิจารณาดังกล่าวโดยลักษณะถือเป็นการบริหารจัดการ และศาลอนุญาโตตุลาการ LCIA ไม่จำเป็นต้องให้เหตุผลสำหรับการพิจารณานั้น

ข้อ 29.2 ภายในขอบเขตที่กฎหมายที่ใช้บังคับ คู่สัญญาจะต้องสละสิทธิ์ในการอุทธรณ์หรือทบทวนการพิจารณาและคำตัดสินใด ๆ ของศาลอนุญาโตตุลาการ LCIA ต่อศาลของรัฐ หรือผู้มีอำนาจทางกฎหมายอื่น ๆ หากมีการอุทธรณ์หรือทบทวนการพิจารณาดังกล่าวเนื่องจากบทบัญญัติบังคับของกฎหมายที่ใช้บังคับหรือบทบัญญัติอื่นใด ศาลอนุญาโตตุลาการ LCIA อาจพิจารณาว่าอนุญาโตตุลาการควรดำเนินต่อไปหรือไม่ โดยไม่คำนึงถึงการอุทธรณ์หรือทบทวนการพิจารณาดังกล่าว

การที่บทบัญญัติมาตรา 4 ของ Arbitration Act 1996 ได้บัญญัติรับรองข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการที่คู่สัญญาได้ตกลงกันยอมรับให้ใช้เพื่อการอนุญาโตตุลาการ ข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการดังกล่าวย่อมมีผลเป็นบทบัญญัติบังคับ (Mandatory Provisions) ระหว่างคู่สัญญา เมื่อข้อกำหนดตามข้อ 29 ของข้อบังคับของ LCIA ได้กำหนดให้ศาลอนุญาโตตุลาการ LCIA มีอำนาจพิจารณาและตัดสินในส่วนที่เกี่ยวกับเนื้อหาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาโตตุลาการจึงอันยุติและผูกพันคู่สัญญาและคณะอนุญาโตตุลาการตามข้อบังคับดังกล่าว

3.1.2 สถาบันอนุญาโตตุลาการของสภาหอการค้าสต็อกโฮล์ม (The Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce หรือ SCC)

SCC เป็นองค์กรเอกชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการด้านการจัดการทางอนุญาโตตุลาการที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางอีกแห่งหนึ่ง

29.1 The determinations of the LCIA Court with respect to all matters relating to the arbitration shall be conclusive and binding upon the parties and the Arbitral Tribunal, unless otherwise directed by the LCIA Court. Save for reasoned decisions on arbitral challenges under Article 10, such determinations are to be treated as administrative in nature; and the LCIA Court shall not be required to give reasons for any such determination.

29.2 To the extent permitted by any applicable law, the parties shall be taken to have waived any right of appeal or review in respect of any determination and decision of the LCIA Court to any state court or other legal authority. If such appeal or review takes place due to mandatory provisions of any applicable law or otherwise, the LCIA Court may determine whether or not the arbitration should continue, notwithstanding such appeal or review.

3.1.2.1 ความเป็นมาของ SCC

SCC จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1917 โดยเป็นส่วนหนึ่งแต่มีความเป็นอิสระจากของหอการค้าสต็อกโฮล์ม (the Stockholm Chamber of Commerce) เป็นองค์กรที่ให้บริการด้านการจัดการทางอนุญาโตตุลาการที่มีชื่อเสียงในระดับสากลและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง เช่น ในช่วงศตวรรษที่ 1970 สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตต่างยอมรับว่า SCC เป็นองค์กรที่มีความเป็นกลางสำหรับการระงับข้อพิพาททางการค้า East West ในขณะเดียวกันสาธารณรัฐประชาชนจีนก็ได้ยอมรับว่า SCC เป็นเวทีเพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศเช่นกัน มีบทบาทในการดำเนินการของกระบวนการอนุญาโตตุลาการทั้งในประเทศสวีเดนและระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ การดำเนินการตามคำขออนุญาโตตุลาการของผู้ถูกร้อง การตัดสินใจที่มีข้อโต้แย้งต่ออนุญาโตตุลาการและการกำหนดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ

การมอบข้อพิพาทให้อยู่ภายใต้การจัดการของ SCC อาจเกิดจากความตกลงของคู่สัญญาที่กำหนดไว้โดยชัดแจ้งตั้งแต่ขณะทำสัญญาหรืออาจตกลงกันภายหลังจากเกิดข้อพิพาทขึ้นก็ได้ นอกจากนี้ SCC ยังทำหน้าที่เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งประจำในคดีอนุญาโตตุลาการของ UNCITRAL หรืออนุญาโตตุลาการเฉพาะกิจ ที่ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการของประเทศสวีเดน ในกรณีนี้ บทบาทของ SCC มักถูกจำกัดไว้เฉพาะบางประการ เช่น การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ การกำหนดค่าธรรมเนียมอนุญาโตตุลาการ หรือพิจารณาข้อโต้แย้งต่ออนุญาโตตุลาการ

3.1.2.2 โครงสร้างของ SCC

คณะกรรมการของ SCC ประกอบด้วยประธานคณะกรรมการ รองประธานคณะกรรมการจำนวนสูงสุดสามคน และสมาชิกคณะกรรมการจำนวนสูงสุดสิบสองคน นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2006 คณะกรรมการของ SCC ประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นชาวสวีเดนและสมาชิกที่ไม่ใช่ชาวสวีเดน ซึ่งปัจจุบันสมาชิกกลุ่มหลังมีเสียงข้างมาก ปัจจุบันนี้ทำให้ SCC มีแนวทางการตัดสินใจและขั้นตอนที่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในระดับสากลและสามารถแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ภาษาและประสบการณ์จากทั่วโลก

การดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการของ SCC คณะกรรมการมีหน้าที่ตัดสินใจสอดคล้องกับบทบัญญัติของข้อบังคับของ SCC รวมถึงการพิจารณาเบื้องต้นเกี่ยวเขตอำนาจของ SCC การแต่งตั้งหรือถอดถอนอนุญาโตตุลาการอันเนื่องจากเหตุขาดความเป็นกลางและความเป็นอิสระ การกำหนดชำระเงินล่วงหน้าสำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการโดยดำเนินการ

ผ่านการประชุมคณะกรรมการซึ่งจัดขึ้นบ่อยครั้ง โดยกำหนดองค์ประชุมสองคน หากคะแนนเสียงเท่ากันจึงให้ประธานคณะกรรมการเป็นผู้ชี้ขาด

การบริหารจัดการข้อพิพาทของ SCC ดำเนินการโดยสำนักเลขาธิการ ซึ่งประกอบด้วยเลขาธิการและรองเลขาธิการ การจัดการข้อพิพาทจะดำเนินการโดยสามส่วน แต่ละส่วนประกอบด้วยที่ปรึกษากฎหมาย (ผู้จัดการข้อพิพาท) และผู้ช่วย

3.1.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่าง SCC กับกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการของประเทศสวีเดน

การอนุญาโตตุลาการของประเทศสวีเดนอยู่ภายใต้บังคับของ the Swedish Arbitration Act (SFS 1999 : 116) ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขและมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 2019 (SFS 2018 : 1954) the Swedish Arbitration Act (SFS 1999 : 116) มีบทบัญญัติที่อ้างอิงถึงสถาบันอนุญาโตตุลาการหลายประการ ได้แก่

มาตรา 10 การคัดค้านอนุญาโตตุลาการ ซึ่งกำหนดว่า

“การคัดค้านอนุญาโตตุลาการเนื่องจากพฤติการณ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 8 ต้องยกขึ้นว่ากล่าวภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่คู่พิพาททราบถึงการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการและเหตุแห่งการคัดค้าน การคัดค้านต้องได้รับการชี้ขาดตัดสินโดยอนุญาโตตุลาการ เว้นแต่คู่สัญญาจะตกลงกันว่าให้ได้รับการตัดสินโดยผู้อื่น

หากการคัดค้านบรรลุผล คำตัดสินย่อมไม่สามารถอุทธรณ์ได้

คู่สัญญาฝ่ายที่ไม่พอใจคำตัดสินที่ปฏิเสธหรือยกคำร้องโดยอ้างเหตุว่าการยื่นคำร้องเกินระยะเวลาที่กำหนดไว้ อาจยื่นคำร้องต่อศาลแขวงที่มีอำนาจเพิกถอนอนุญาโตตุลาการออกจากหน้าที่ คำร้องต้องยื่นคำร้องภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คู่สัญญาฝ่ายนั้นได้รับคำตัดสินอนุญาโตตุลาการอาจดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ในระหว่างการพิจารณาของศาล”¹⁷

¹⁷ Section 10 A challenge of an arbitrator on account of a circumstance set forth in section 8 shall be presented within fifteen days commencing on the date on which the party became aware both of the appointment of the arbitrator and of the existence of the circumstance. The challenge shall be adjudicated by the arbitrators, unless the parties have decided that it shall be determined by another party.

If the challenge is successful, the decision shall be subject to no appeal.

A party who is dissatisfied with a decision denying a motion or dismissing a motion on the grounds that the motion was not timely filed may file an application with the District Court that the arbitrator be removed from his post. The application must be submitted within thirty days commencing on the date on which the party receives the decision. The arbitrators may continue with the arbitral proceedings pending the determination of the District Court.

ทั้งนี้ นอกจากการคัดค้านอนุญาโตตุลาการดังกล่าว มาตรา 11 ยังได้กำหนดให้ คู่สัญญาสามารถตกลงกันให้ได้รับการวินิจฉัยโดยสถาบันอนุญาโตตุลาการเป็นการเฉพาะ¹⁸ ก็ได้

มาตรา 17 ในกรณีที่อนุญาโตตุลาการการดำเนินคดีล่าช้า หากคู่สัญญาร้องขอ ศาลแขวงอาจเพิกถอนอนุญาโตตุลาการออกจากการเป็นอนุญาโตตุลาการและแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนอื่นแทนก็ได้ เมื่อได้รับการร้องขอจากคู่กรณี คู่สัญญาอาจตกลงกันให้คำขอดังกล่าวจะต้องได้รับการวินิจฉัยโดยสถาบันอนุญาโตตุลาการเป็นการเฉพาะก็ได้¹⁹

มาตรา 47 กระทบพิจารณาอนุญาโตตุลาการตามพระราชบัญญัตินี้อาจเริ่มต้นขึ้นในประเทศสวีเดนได้ เมื่อสัญญาอนุญาโตตุลาการได้ระบุว่าการดำเนินการจะต้องกระทำในประเทศสวีเดน หรือในกรณีที่อนุญาโตตุลาการหรือสถาบันอนุญาโตตุลาการตามข้อสัญญามีความเห็นว่าการดำเนินการต้องกระทำในสวีเดน หรือคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งให้ความยินยอมเป็นอย่างอื่น²⁰

3.1.2.4 การคัดค้านความสามารถในการจัดการข้อพิพาทของ SCC

การพิจารณาประเด็นเรื่องความสามารถในการจัดการข้อพิพาทของ SCC นั้น ตามข้อบังคับ Arbitration Rules 2017 (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า ข้อบังคับของ SCC) กำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการของ SCC โดยการริเริ่มจากคู่สัญญา ในขณะที่ SCC จะมีได้เป็นฝ่ายริเริ่มยกประเด็นดังกล่าวขึ้นเอง เนื่องจากคู่สัญญาอาจตกลงกันเรื่องขอบเขตอำนาจของสัญญาอนุญาโตตุลาการเมื่อใดก็ได้ แต่กรณีมีข้อยกเว้นที่ SCC อาจริเริ่มพิจารณาประเด็นเรื่องความสามารถในการจัดการข้อพิพาทของตนเองได้ ในกรณีที่ SCC ไม่อาจติดต่อกับผู้ถูกร้องได้เลยและเป็นกรณีที่อาจจัดการได้โดยอนุญาโตตุลาการ²¹

¹⁸ Section 11 The parties may agree that a motion as referred to in section 10, first paragraph shall be conclusively determined by an arbitration institution.

¹⁹ Section 17 Where an arbitrator has delayed the proceedings, the District Court shall, upon request by a party, discharge the arbitrator and appoint another arbitrator. The parties may decide that such a request shall, instead, be conclusively determined by an arbitration institution.

²⁰ Section 47 Arbitral proceedings in accordance with this Act may be commenced in Sweden, where the arbitration agreement provides that the proceedings shall take place in Sweden, or where the arbitrators or an arbitration institution pursuant to the agreement have determined that the proceedings shall take place in Sweden, or the opposing party otherwise consents thereto.

²¹ Felipe Mutis Tellez. (2012). *PRIMA FACIE DECISIONS ON JURISDICTION OF THE ARBITRATION INSTITUTE OF THE STOCKHOLM CHAMBER OF COMMERCE: TOWARDS CONSOLIDATION OF A 'PRO ARBITRATION' APPROACH*. (Online). Available: https://sccinstitute.com/media/29996/felipe-mutis-tellez_paper-on-scc-challenges-on-jurisdiction.pdf. [2022, June 2].

ภายใต้ข้อบังคับของ SCC การคัดค้านความสามารถในการจัดการข้อพิพาทของสถาบันอนุญาโตตุลาการส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นภายหลังจากที่มีการจัดส่งเอกสารให้แก่คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งแล้ว (ฝ่ายผู้ถูกร้อง) คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง (ฝ่ายผู้ร้อง) สามารถคัดค้านถึงความมีอยู่ ความถูกต้อง หรือการมีผลใช้บังคับของข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการได้ตามข้อบังคับของ SCC ข้อ 9 (1) และข้อ 10 (1) ซึ่งได้กำหนดให้เป็นอำนาจเฉพาะของคณะกรรมการของ SCC ที่มีอำนาจวินิจฉัยเบื้องต้นในกรณีที่มีการโต้แย้งหรือคัดค้านความสามารถในการจัดการข้อพิพาทของ SCC

ข้อ 9 คำตอบรับ

1) สำนักงานเลขาธิการจะส่งสำเนาคำขอเริ่มต้นการอนุญาโตตุลาการ (the Request for Arbitration) และเอกสารแนบท้ายต่าง ๆ ไปยังผู้ถูกร้อง ซึ่งเลขาธิการจะกำหนดระยะเวลาเพื่อให้ผู้ถูกร้องตอบรับมายัง SCC คำตอบรับให้ประกอบด้วย:

(1) การคัดค้านใด ๆ อันเกี่ยวข้องกับความมีอยู่ ความถูกต้อง หรือการมีผลใช้บังคับของข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ อย่างไรก็ตาม การไม่คัดค้านจะไม่เป็นการกีดกันมิให้ผู้ถูกร้องยกข้อโต้แย้งดังกล่าวขึ้นไม่ว่าเวลาใด ๆ รวมถึงการยื่นคำคัดค้านของฝ่ายผู้ถูกร้อง

(2) การยอมรับหรือปฏิเสธการเยียวยาตามที่ร้องขอในคำขอเริ่มต้นการอนุญาโตตุลาการ

(3) คำชี้แจงเบื้องต้นของการขอเรียกร้องแย้งหรือหักกลบลบหนี้เป็นอย่างใด ๆ รวมถึงการประมาณการของจำนวนเงินดังกล่าว

(4) ในกรณีการขอเรียกร้องแย้งหรือหักกลบลบหนี้เป็นอย่างใด ๆ เกิดขึ้นจากสัญญาอนุญาโตตุลาการมากกว่าหนึ่งฉบับ ต้องระบุถึงสัญญาอนุญาโตตุลาการอันเป็นที่มาของข้อเรียกร้องแย้งหรือข้อโต้แย้งแต่ละข้อด้วย

(5) ความเห็นเกี่ยวกับจำนวนอนุญาโตตุลาการและที่นั่งพิจารณาอนุญาโตตุลาการ และ

(6) ชื่อ ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ และที่อยู่อีเมลของอนุญาโตตุลาการที่ได้รับการแต่งตั้งโดยผู้ถูกร้อง (ถ้ามี)

2) สำนักงานเลขาธิการต้องส่งสำเนาคำตอบรับไปยังผู้ร้อง ผู้ร้องอาจแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคำตอบรับได้โดยคำนึงถึงสภาพของคดี

3) การปฏิเสธหรือไม่ตอบรับของผู้ถูกร้องไม่เป็นการกีดกันมิให้อนุญาโตตุลาการดำเนินการต่อไป²²

²² Article 9 Answer

ข้อ 10 การขอรายละเอียดเพิ่มเติม

- 1) คณะกรรมการอาจร้องขอรายละเอียดเพิ่มเติมจากคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกี่ยวกับความยินยอมเป็นหนังสือมายัง SCC
- 2) ถ้าผู้เรียกร้องไม่ปฏิบัติตามคำร้องขอรายละเอียดเพิ่มเติม คณะกรรมการอาจจำหน่ายข้อพิพาทได้
- 3) หากผู้ถูกเรียกร้องไม่ปฏิบัติตามคำร้องขอรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเรียกร้องแย้งหรือหักกลบลบหนี้ คณะกรรมการอาจจำหน่ายข้อเรียกร้องโต้แย้งหรือหักกลบลบหนี้ได้
- 4) การปฏิเสธหรือไม่ตอบรับของผู้ถูกเรียกร้องในการปฏิบัติตามคำร้องขอรายละเอียดเพิ่มเติมไม่เป็นการกีดกันมิให้อนุญาตตุลาการดำเนินการต่อไป²³

---

(1) The Secretariat shall send a copy of the Request for Arbitration and any attached documents to the Respondent. The Secretariat shall set a time period within which the Respondent shall submit an Answer to the SCC. The Answer shall include:

- (i) any objections concerning the existence, validity or applicability of the arbitration agreement; however, failure to object shall not preclude the Respondent from raising such objections at any time up to and including the submission of the Statement of Defence;
- (ii) an admission or denial of the relief sought in the Request for Arbitration;
- (iii) a preliminary statement of any counterclaims or set-offs, including an estimate of the monetary value thereof;
- (iv) where counterclaims or set-offs are made under more than one arbitration agreement, an indication of the arbitration agreement under which each counterclaim or set-off is made;
- (v) comments on the number of arbitrators and the seat of arbitration; and
- (vi) if applicable, the name, address, telephone number and e-mail address of the arbitrator appointed by the Respondent.

(2) The Secretariat shall send a copy of the Answer to the Claimant. The Claimant may be given an opportunity to submit comments on the Answer, having regard to the circumstances of the case.

(3) Failure by the Respondent to submit an Answer shall not prevent the arbitration from proceeding.)

²³ Article 10 Request for further details

(1) The Board may request further details from either party regarding any of their written submissions to the SCC.

(2) If the Claimant fails to comply with a request for further details, the Board may dismiss the case.

ข้อ 11 คำตัดสินของคณะกรรมการ

คณะกรรมการสถาบันอนุญาโตตุลาการมีอำนาจวินิจฉัยเบื้องต้นในกรณีที่มีการโต้แย้งหรือคัดค้านความสามารถในการจัดการข้อพิพาทของสถาบัน ก่อนได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการตามข้อบังคับของ SCC ข้อ 11 (1)²⁴ โดยคู่สัญญาต้องขอรับการวินิจฉัยของคณะกรรมการดังกล่าว มิเช่นนั้นกระบวนการทางอนุญาโตตุลาการจะไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ และหากเป็นกรณีที่ SCC ไม่มีความสามารถในการจัดการพิพาทอย่างชัดเจน SCC จะจำหน่ายข้อพิพาทนั้นนอกจากการจัดการของสถาบัน²⁵

ข้อ 12 การจำหน่ายข้อพิพาท

คณะกรรมการอาจจำหน่ายข้อพิพาททั้งหมดหรือบางส่วน หากปรากฏว่า:

- 1) SCC ไม่มีเขตอำนาจเหนือข้อพิพาท หรือ
- 2) ไม่มีการวางเงินค่าใช้จ่ายล่วงหน้าตามข้อ 51²⁶

---

(3) If the Respondent fails to comply with a request for further details regarding its counterclaim or set-off, the Board may dismiss the counterclaim or set-off.

(4) Failure by the Respondent to otherwise comply with a request for further details shall not prevent the arbitration from proceeding.)

²⁴ Article 11 Decisions by the Board

The Board takes decisions as provided under these Rules, including deciding:

- (i) whether the SCC manifestly lacks jurisdiction over the dispute pursuant to Article 12 (i);
- (ii) whether to grant a request for joinder pursuant to Article 13;
- (iii) whether claims made under multiple contracts shall proceed in a single arbitration pursuant to Article 14;
- (iv) whether to consolidate cases pursuant to Article 15;
- (v) on the number of arbitrators pursuant to Article 16;
- (vi) on any appointment of arbitrators pursuant to Article 17;
- (vii) on any challenge to an arbitrator pursuant to Article 19;
- (viii) on the seat of arbitration pursuant to Article 25; and
- (ix) on the Advance on Costs pursuant to Article 51.

²⁵ Felipe Mutis Tellez. (2012). *PRIMA FACIE DECISIONS ON JURISDICTION OF THE ARBITRATION INSTITUTE OF THE STOCKHOLM CHAMBER OF COMMERCE: TOWARDS CONSOLIDATION OF A 'PRO ARBITRATION' APPROACH*. (Online). Available: https://sccinstitute.com/media/29996/felipe-mutis-tellez_paper-on-scc-challenges-on-jurisdiction.pdf. [2022, June 2].

²⁶ Article 12 Dismissal

คำสั่งของ SCC ย่อมไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิของผู้ถูกร้องที่จะคัดค้านเหตุดังกล่าวต่อคณะอนุญาโตตุลาการ หากปรากฏว่ามีการคัดค้านในประเด็นดังกล่าวต่อไป คณะอนุญาโตตุลาการจะวินิจฉัยชี้ขาดความสามารถในรูปแบบของคำชี้ขาดตามมาตรา 27 แห่ง the Swedish Arbitration Act (SFS 1996 : 116) สำหรับข้อพิพาทที่มีที่นั้งพิจารณาอนุญาโตตุลาการ (the seat of the arbitration) ในประเทศสวีเดน²⁷

3.1.3 ศูนย์อนุญาโตตุลาการนานาชาติสิงคโปร์ (Singapore Institute Arbitration Centre หรือ SIAC)

ประเทศสิงคโปร์ถือเป็นหนึ่งในประเทศผู้นำด้านการอนุญาโตตุลาการในระดับสากล โดยสถาบันอนุญาโตตุลาการในประเทศสิงคโปร์มีหลายแห่ง ไม่ว่าจะเป็น SIAC ที่เป็นหน่วยงานที่ให้บริการจัดการข้อพิพาทที่มีที่นั้งพิจารณาอนุญาโตตุลาการ (the seat of the arbitration) อยู่ในประเทศสิงคโปร์ ศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศของสภาหอการค้านานาชาติ (The International Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce หรือ the ICC) ซึ่งดำเนินการจัดการข้อพิพาททางอนุญาโตตุลาการของ ICC ในประเทศสิงคโปร์รวมถึงในภูมิภาค และสภาหอการค้าอนุญาโตตุลาการทางทะเลสิงคโปร์ (The Singapore Chamber of Maritime Arbitration หรือ SCMA) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้บริการด้านดำเนินการระงับข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการทางทะเล เป็นต้น โดยการศึกษาโน้มเน้นไปที่การศึกษารูปแบบการจัดการข้อพิพาทของ SIAC เป็นสำคัญ

3.1.3.1 ความเป็นมาของ SIAC

สถาบันอนุญาโตตุลาการในประเทศสิงคโปร์มีหลายแห่ง แต่สถาบันอนุญาโตตุลาการที่มีชื่อเสียงอย่างมากและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง²⁸คือ SIAC ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดขึ้นเพื่อให้บริการทางการระงับข้อพิพาท

The Board shall dismiss a case, in whole or in part, if:

- (i) the SCC manifestly lacks jurisdiction over the dispute; or
- (ii) the Advance on Costs is not paid pursuant to Article 51

²⁷ David Ramsjö and Siri Strömberg. (2009). *Manifest Lack of Jurisdiction? A Selection of Decisions of The Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce concerning the Prima Facie Existence of an Arbitration Agreement (2005-2009)*. (Online). Available: https://sccinstitute.com/media/61989/prima_facie_decisions_-by_the_scc.pdf. [2022, May 30].

²⁸ ข้อมูลจากการสำรวจของ Queen Mary University of London เมื่อปี ค.ศ. 2021 พบว่า SIAC ได้รับความนิยชมจากการสำรวจเป็นอันดับที่ 2 (49%) อ้างถึงใน Queen Mary University of London. (2021). *2021 International*

คณะกรรมการเศรษฐกิจของรัฐบาลสิงคโปร์ (The Singapore government's Economic Committee) ได้เสนอแนะให้มีการจัดตั้ง SIAC เพื่อส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางด้านการให้บริการทางกฎหมายระดับภูมิภาค โดย SIAC เป็นองค์กรอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศที่มีความเป็นอิสระและไม่แสวงหาผลกำไร ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1991 มีสำนักงานที่ตั้งอยู่ในประเทศสิงคโปร์ ให้บริการด้านอนุญาโตตุลาการภายใต้ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของ UNCITRAL และข้อบังคับว่าด้วยอนุญาโตตุลาการหรือ Arbitration Rules of the Singapore Institute Arbitration Centre (SIAC Rules ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า ข้อบังคับของ SIAC) เพื่อใช้ในการจัดการอนุญาโตตุลาการ โดยปัจจุบันได้ประกาศใช้เป็นฉบับที่ 6 เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2559 โดยได้กำหนดขอบเขตการบังคับใช้ข้อบังคับดังกล่าวไว้ ดังนี้

ขอบเขตการบังคับใช้ ในกรณีที่คู่พิพาทตกลงเสนอข้อพิพาทต่อ SIAC ให้ถือว่าคู่พิพาทได้ตกลงให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาและจัดการอนุญาโตตุลาการภายใต้การดำเนินการของ SIAC ตามข้อบังคับดังกล่าว โดยข้อบังคับฉบับนี้ ข้อ 1 (1.3) ได้กำหนดนิยามของ “SIAC” หมายถึง ศูนย์อนุญาโตตุลาการนานาชาติสิงคโปร์ และ “คณะอนุญาโตตุลาการ” หมายความว่า คณะอนุญาโตตุลาการคนเดียว หรือคณะของอนุญาโตตุลาการ หรือสถาบันอนุญาโตตุลาการ, และหมายรวมถึงอนุญาโตตุลาการฉุกเฉินที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมายของอนุญาโตตุลาการซึ่งได้ตกลงหรือยอมรับโดยคู่สัญญา รวมถึงข้อบังคับของสถาบันหรือหน่วยงาน

3.1.3.2 การเริ่มต้นของกระบวนการทางอนุญาโตตุลาการของ SIAC

การขอเริ่มต้นคดีตามข้อบังคับของศูนย์อนุญาโตตุลาการนานาชาติสิงคโปร์ (Arbitration Rules of the Singapore Institute Arbitration Centre หรือ SIAC Rules 6th Edition, 1 August 2016) ข้อ 3 กำหนดให้คู่พิพาทที่ประสงค์จะเริ่มต้นกระบวนการทางอนุญาโตตุลาการอาจยื่นคำขอเริ่มต้นคดีต่อนายทะเบียนของ SIAC โดยคำขอเริ่มต้นคดีต้องมีรายการดังนี้

1) คู่สัญญาที่ประสงค์ดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการภายใต้ข้อบังคับนี้ (“ผู้เรียกร้อง”) อาจยื่นคำขอเริ่มต้นคดีต่อนายทะเบียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(ก) ข้อเรียกร้องให้เสนอข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการ

(ข) ชื่อ, ที่อยู่, หมายเลขโทรศัพท์, หมายเลขโทรสาร และที่อยู่ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์, เท่าที่ทราบ, ของคู่สัญญาในกระบวนการอนุญาโตตุลาการและผู้แทนของคู่สัญญา, (ถ้ามี);

(ค) การอ้างอิงถึงสัญญาอนุญาโตตุลาการที่อ้างอิง และสำเนาสัญญาอนุญาโตตุลาการ;

(ง) การอ้างอิงถึงสัญญาหรือเอกสารอื่นใด (เช่น สนธิสัญญาด้านการลงทุน) ซึ่งก่อให้เกิดหรือที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาท และ, เท่าที่เป็นไป, สำเนาสัญญาหรือเอกสารดังกล่าว;

(จ) รายละเอียดโดยย่อเกี่ยวกับลักษณะและพฤติการณ์แห่งข้อพิพาท, คำขอเรียกร้องเยียวยาความเสียหาย และ, เท่าที่เป็นไป, จำนวนทุนทรัพย์เบื้องต้นที่เรียกร้อง;

(ฉ) รายละเอียดของเรื่องที่ถูกสัญญาได้ตกลงกันไว้ก่อนนั้นอันเกี่ยวข้องกับวิธีการดำเนินการอนุญาโตตุลาการ หรือวิธีที่ผู้เรียกร้องประสงค์ที่จะเสนอ;

(ช) ข้อเสนอเกี่ยวกับจำนวนอนุญาโตตุลาการ ในกรณีที่ไม่ได้กำหนดไว้ในสัญญาอนุญาโตตุลาการ;

(ซ) เว้นแต่คู่สัญญาจะตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น, การเสนอชื่ออนุญาโตตุลาการหนึ่งคน ในกรณีที่สัญญาอนุญาโตตุลาการกำหนดให้มีอนุญาโตตุลาการสามคน, หรือเสนอชื่ออนุญาโตตุลาการเพียงคนเดียว ในกรณีที่สัญญาอนุญาโตตุลาการกำหนดให้มีอนุญาโตตุลาการคนเดียว

(ฅ) ความเห็นใด ๆ เกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้บังคับ;

(ญ) ความเห็นใด ๆ เกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในกระบวนการอนุญาโตตุลาการ; และ

(ฎ) การชำระค่าธรรมเนียมเริ่มต้นตามข้อบังคับนี้

2) คำขอเริ่มต้นคดี อาจรวมเอาคำเสนอข้อพิพาทตามที่อ้างอิงในข้อบังคับ ข้อ 20.2 มาด้วยก็ได้²⁹

²⁹ Notice of Arbitration

3.1 A party wishing to commence an arbitration under these Rules (the “Claimant”) shall file with the Registrar a Notice of Arbitration which shall include:

- a. a demand that the dispute be referred to arbitration;
- b. the names, addresses, telephone numbers, facsimile numbers and electronic mail addresses, if known, of the parties to the arbitration and their representatives, if any;
- c. a reference to the arbitration agreement invoked and a copy of the arbitration agreement;
- d. a reference to the contract or other instrument (e.g. investment treaty) out of or in relation to which the dispute arises and, where possible, a copy of the contract or other instrument;
- e. a brief statement describing the nature and circumstances of the dispute, specifying the relief claimed and, where possible, an initial quantification of the claim amount;

เมื่อนายทะเบียนได้ตรวจสอบคำขอเริ่มต้นคดีดังกล่าวแล้วว่ามีรายละเอียดครบถ้วน ถูกต้องแล้ว นายทะเบียนจะมีคำสั่งรับคำขอเริ่มต้นคดี โดยข้อบังคับของ SIAC ข้อ 3.3 ให้ถือว่าวันที่ นายทะเบียนได้รับคำขอเริ่มต้นคดีดังกล่าวเป็นวันเริ่มต้นกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการ

กรณีที่มีข้อพิพาทเกิดขึ้นหรือเกี่ยวข้องกับสัญญามากกว่าหนึ่งฉบับ ข้อบังคับของ SIAC ข้อ 6.1 กำหนดให้คู่พิพาทฝ่ายที่เรียกร้องอาจดำเนินการได้ดังนี้

ก) ยื่นคำขอเริ่มต้นคดีตามสัญญาอนุญาโตตุลาการแต่ละสัญญาที่ยกอ้าง พร้อมทั้ง ยื่นคำขอให้รวมกระบวนการพิจารณาตามความในข้อ 8.1 หรือ

ข) ยื่นคำขอเริ่มต้นคดีเพียงฉบับเดียวตามสัญญาอนุญาโตตุลาการทั้งหมดที่ยกอ้าง โดยคำขอเริ่มต้นคดีนั้นต้องระบุรายละเอียดของสัญญาและสัญญาอนุญาโตตุลาการแต่ละฉบับ ที่ยกอ้าง และระบุรายละเอียดว่าแต่ละกรณีพิพาทดังกล่าวเข้าหลักเกณฑ์การรวมกระบวนการพิจารณา อนุญาโตตุลาการหลายคดี แต่ละคดีอาศัยสัญญาอนุญาโตตุลาการแต่ละฉบับที่อ้างถึงและคำขอ เริ่มต้นคดีตามข้อ 6.1 (b.) นี้ให้ถือว่าเป็นคำขอให้รวมกระบวนการพิจารณาความทั้งหมดตามข้อ 8.

การเริ่มต้นข้อพิพาทโดยการจัดการของสถาบันอนุญาโตตุลาการ นายทะเบียนจะมี คำสั่งรับคำขอเริ่มต้นคดี โดยข้อบังคับของ SIAC ข้อ 3.3 ให้ถือว่าวันที่นายทะเบียนได้รับคำขอ เริ่มต้นคดีดังกล่าวเป็นวันเริ่มต้นกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการ

3.1.3.3 ความสัมพันธ์ระหว่าง SIAC กับกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการของประเทศ สิงคโปร์

กฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการของประเทศสิงคโปร์อาจแบ่งได้เป็น 2 ส่วน

1) อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ การดำเนินการตามข้อสัญญา อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศอยู่ภายใต้บังคับของ the International Arbitration Act (Cap. 143A, Rev Ed 2002) หรือเรียกว่า IAA

---

f. a statement of any matters which the parties have previously agreed as to the conduct of the arbitration or with respect to which the Claimant wishes to make a proposal;

g. a proposal for the number of arbitrators if not specified in the arbitration agreement;

h. unless otherwise agreed by the parties, the nomination of an arbitrator if the arbitration agreement provides for three arbitrators, or a proposal for a sole arbitrator if the arbitration agreement provides for a sole arbitrator;

i. any comment as to the applicable rules of law;

j. any comment as to the language of the arbitration; and

k. payment of the requisite filing fee under these Rules.

3.2 The Notice of Arbitration may also include the Statement of Claim referred to in Rule 20.2.

the International Arbitration Act (IAA) ใช้บังคับในปี ค.ศ. 1995 โดยมีต้นร่างมาจากกฎหมายแม่แบบของ UNCITRAL และ อนุสัญญาเวียนอร์ค ค.ศ.1958³⁰ และได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง การแก้ไขครั้งสุดท้ายเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 2012 ภายใต้ the International Arbitration (Amendment) Act 2012

2) อนุญาโตตุลาการภายในประเทศ การดำเนินการตามข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการภายในประเทศอยู่ภายใต้บังคับของ the Arbitration Act (Cap. 10, Rev Ed 2002) หรือเรียกว่า AA

การอนุญาโตตุลาการภายในประเทศของประเทศสิงคโปร์อยู่ภายใต้บังคับของ the Arbitration Act (AA) 2001 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่ใช้บังคับกับการอนุญาโตตุลาการภายในประเทศและที่อยู่นอกเหนือขอบเขตของการอนุญาโตตุลาการที่อยู่ภายใต้บังคับของ the International Arbitration Act (Cap. 143A, Rev Ed 2002)

the Arbitration Act (AA) 2001 มิได้กำหนดถึงสถาบันอนุญาโตตุลาการไว้เป็นการเฉพาะ แต่หากพิจารณานิยามของ “คณะอนุญาโตตุลาการ” (arbitral tribunal) ตามมาตรา 2 ของ the Arbitration Act (AA) 2001 ซึ่งได้ให้หมายความว่า อนุญาโตตุลาการคนเดียว หรือคณะของอนุญาโตตุลาการ หรือสถาบันอนุญาโตตุลาการ, และหมายถึงอนุญาโตตุลาการฉุกเฉินที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมายของอนุญาโตตุลาการซึ่งได้ตกลงหรือยอมรับโดยคู่สัญญา รวมถึงข้อบังคับของสถาบันหรือหน่วยงาน³¹ ดังนั้น คณะอนุญาโตตุลาการตาม the Arbitration Act (AA) 2001 จึงรวมถึงสถาบันอนุญาโตตุลาการด้วย

นอกจากนั้น the Arbitration Act (AA) 2001 ยังมีบทบัญญัติรับรองอำนาจของอนุญาโตตุลาการ ซึ่งรวมถึงบทบัญญัติว่าด้วยความเป็นเอกเทศของสัญญาอนุญาโตตุลาการ (Separability of Arbitration Clause) และความสามารถของอนุญาโตตุลาการในการวินิจฉัยขอบเขตอำนาจของตนเอง (Competence of Arbitral Tribunal to Rule on Its Own Jurisdiction) ตามมาตรา 21 อีกด้วย

³⁰ จิตรคารมย์ รัตนวุฒิ. (2560). *การยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในประเทศสมาชิกอาเซียน*. คุญฉินพนธ์นิติศาสตร์คุญฉินพนธ์ สาขานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. หน้า 191.

³¹ “arbitral tribunal” means a sole arbitrator or a panel of arbitrators or an arbitral institution, and includes an emergency arbitrator appointed pursuant to the rules of arbitration agreed to or adopted by the parties including the rules of arbitration of an institution or organization.

3.1.3.4 การคัดค้านความสามารถในการจัดการข้อพิพาทของ SIAC

กฎหมายภายในประเทศสิงคโปร์ฉบับแรกที่ใช้บังคับกับการอนุญาโตตุลาการได้แก่ the Arbitration Ordinance ซึ่งใช้บังคับในปี ค.ศ. 1953 ที่มีพื้นฐานมาจาก The United Kingdom's Arbitration Act 1950 ของสหราชอาณาจักร และได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง โดยฉบับล่าสุดคือ the Arbitration Act 1985 ต่อมาถูกยกเลิกไปโดย Arbitration Act (Cap. 10, Rev Ed 2002) ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 2002

ประเทศสิงคโปร์ได้ยอมรับเอาหลักวินิจฉัยขอบเขตอำนาจของตนเอง (Principle of Competence-Competence) ซึ่งได้ปรากฏอยู่อย่างชัดเจนใน the International Arbitration Act (IAA) มาตรา 10 และกฎหมายแม่แบบของ UNCITRAL ข้อ 16 (2) โดยให้อำนาจอนุญาโตตุลาการที่จะสามารถวินิจฉัยขอบเขตอำนาจของตนเองได้ ซึ่งคู่สัญญาจะต้องดำเนินการโต้แย้งขอบเขตอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการก่อนยื่นคำคัดค้าน เมื่อคณะอนุญาโตตุลาการได้มีคำวินิจฉัยอย่างใดแล้ว คู่สัญญาสามารถยื่นคัดค้านคำวินิจฉัยดังกล่าวต่อศาลสูง (the High Court) ได้ภายใน 30 วันนับแต่วันวินิจฉัย คำตัดสินของศาลสูงเกี่ยวกับขอบเขตอำนาจนั้นสามารถอุทธรณ์ต่อไปได้เมื่อได้รับความยินยอมจากศาลสูง ส่วน the Arbitration Act (AA) 2001 ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการภายในประเทศสิงคโปร์ ได้กำหนดบทบัญญัติว่าด้วยความเป็นเอกเทศของสัญญาอนุญาโตตุลาการและความสามารถของอนุญาโตตุลาการในการวินิจฉัยขอบเขตอำนาจของตนเอง (Separability of Arbitration Clause and Competence of Arbitral Tribunal to Rule on Its Own Jurisdiction) ไว้ในหมวด 6 เขตอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการ มาตรา 21

การวินิจฉัยขอบเขตอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการตามมาตรา 21 ของ the Arbitration Act (AA) 2001 อาจกระทำได้ไม่ว่ากระบวนการพิจารณาอยู่ในขั้นตอนใด โดยมีเงื่อนไขดังนี้

1) คณะอนุญาโตตุลาการอาจวินิจฉัยขอบเขตอำนาจของตน รวมถึงคำคัดค้านว่าไม่มีอำนาจและข้อคัดค้านต่อความสมบูรณ์หรือถูกต้องของข้อตกลงอนุญาโตตุลาการ ไม่ว่ากระบวนการอยู่ในขั้นตอนใด ๆ

2) เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวในข้อ 1. ข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา ให้เป็นข้อตกลงที่เป็นอิสระจากข้อกำหนดส่วนอื่นในสัญญา

3) คำวินิจฉัยของคณะอนุญาโตตุลาการที่ให้สัญญาเป็นโมฆะย่อมไม่มีผลกระทบต่อความถูกต้องของข้อตกลงอนุญาโตตุลาการ

4) คำคัดค้านว่าคณะอนุญาโตตุลาการไม่มีเขตอำนาจนั้นจะต้องยกขึ้นกล่าวอ้างไม่ช้ากว่ากำหนดยื่นคำให้การต่อผู้คดี

5) คู่สัญญาจะไม่ถูกขัดขวางมิให้ยกขึ้นกล่าวอ้างว่าคณะอนุญาโตตุลาการไม่มีเขตอำนาจโดยข้อเท็จจริงที่คู่สัญญาได้แต่งตั้งหรือมีส่วนในการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ

6) คำคัดค้านว่าคณะอนุญาโตตุลาการกระทำนอกเหนือขอบอำนาจของตนนั้นจะต้องยกขึ้นกล่าวอ้างโดยทันทีที่เรื่องที่ถูกล่ามุดว่าอยู่นอกเหนือขอบเขตอำนาจถูกยกขึ้นในระหว่างกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการ

7) แม้จะมีความล่าช้าในการยกข้อคัดค้านตามที่กำหนดในข้อ 4. หรือข้อ 6. คณะอนุญาโตตุลาการอาจยอมรับคำคัดค้าน หากพิจารณาถึงความเป็นธรรมชาติของความล่าช้าแล้วแต่กรณี

8) คณะอนุญาโตตุลาการอาจชี้ขาดคำคัดค้านตามความในมาตรานี้ในคำวินิจฉัยเบื้องต้นหรือคำชี้ขาดก็ได้

9) หากคณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาดคำคัดค้าน

(ก) โดยคำวินิจฉัยเบื้องต้นว่าคณะอนุญาโตตุลาการมีเขตอำนาจ หรือ

(ข) โดยคำคัดค้านไม่ว่าในกระบวนการพิจารณาอยู่ในขั้นตอนใดว่าคณะ

อนุญาโตตุลาการไม่มีเขตอำนาจ

คู่สัญญาแต่ละฝ่ายอาจยื่นคำร้องต่อศาลให้พิจารณา ภายใน 30 วันนับแต่ได้รับแจ้งคำชี้

ขาด³²

³² Separability of arbitration clause and competence of arbitral tribunal to rule on its own jurisdiction

21.—(1) The arbitral tribunal may rule on its own jurisdiction, including a plea that it has no jurisdiction and any objections to the existence or validity of the arbitration agreement, at any stage of the arbitral proceedings.

(2) For the purpose of subsection (1), an arbitration clause which forms part of a contract is to be treated as an agreement independent of the other terms of the contract.

(3) A decision by the arbitral tribunal that the contract is void does not entail ipso jure (as a matter of law) the invalidity of the arbitration clause.

(4) A plea that the arbitral tribunal does not have jurisdiction must be raised not later than the submission of the statement of defence.

(5) A party is not precluded from raising the plea that the arbitral tribunal does not have jurisdiction by the fact that the party has appointed, or participated in the appointment of, an arbitrator.

(6) A plea that the arbitral tribunal is exceeding the scope of its authority must be raised as soon as the matter alleged to be beyond the scope of its authority is raised during the arbitral proceedings.

(7) Despite any delay in raising a plea mentioned in subsection (4) or (6), the arbitral tribunal may admit the plea if it considers the delay to be justified in the circumstances.

(8) The arbitral tribunal may rule on a plea mentioned in this section either as a preliminary question or in an award on the merits.

นอกจากนั้น การจัดการข้อพิพาทของ ซึ่งอยู่ภายใต้ข้อบังคับของ SIAC ยังได้กำหนดข้อบังคับว่าด้วยเขตอำนาจของอนุญาโตตุลาการไว้ในข้อ 28 ดังนี้

“ข้อ 28 เขตอำนาจของอนุญาโตตุลาการ

28.1) ในกรณีที่คู่พิพาทฝ่ายใดหนึ่งฝ่ายหนึ่งโต้แย้งความมีอยู่หรือความชอบด้วยกฎหมายของข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ หรือความสามารถของ SIAC ในการจัดการกระบวนการอนุญาโตตุลาการ, ก่อนการจัดตั้งคณะอนุญาโตตุลาการ, ให้นายทะเบียนพิจารณาว่าจะส่งข้อโต้แย้งดังกล่าวให้ศาลพิจารณาหรือไม่ หากนายทะเบียนพิจารณาส่งข้อโต้แย้ง ให้ศาลวินิจฉัยว่ามีเหตุเบื้องต้น (prima facie) ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อหรือไม่ กระบวนการเป็นอันสิ้นสุดหากศาลวินิจฉัยว่าไม่มีเหตุเบื้องต้น คำวินิจฉัยของนายทะเบียนหรือของศาลที่ให้กระบวนการอนุญาโตตุลาการดำเนินการต่อไป ย่อมจะไม่กระทบต่ออำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการในการวินิจฉัยเขตอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการ

28.2) คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจวินิจฉัยเขตอำนาจของตน, รวมถึงข้อโต้แย้งเรื่องความมีอยู่ความชอบด้วยกฎหมาย หรือขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการ สัญญาอนุญาโตตุลาการที่เป็นส่วนหนึ่งของสัญญาหลักให้ถือเป็นข้อตกลงที่เป็นเอกเทศจากข้อกำหนดอื่นของสัญญาหลัก คำวินิจฉัยของคณะอนุญาโตตุลาการว่าสัญญาเป็นโมฆะและสิ้นผล ย่อมไม่ส่งผลทางกฎหมาย (*ipso jure*) ทำให้ข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการเป็นอันไม่สมบูรณ์, และคณะอนุญาโตตุลาการย่อมไม่สิ้นอำนาจวินิจฉัยด้วยเหตุที่มีข้อต่อสู้ว่าไม่มีสัญญาเกิดขึ้น หรือสัญญาเป็นโมฆะและสิ้นผลไปแล้ว

28.3) ข้อโต้แย้งว่าคณะอนุญาโตตุลาการ:

(ก) ไม่มีเขตอำนาจ ให้ยื่นก่อนการยื่นคำคัดค้านหรือคำคัดค้านข้อเรียกร้อง
แย้ง; หรือ

(ข) ใช้อำนาจเกินขอบเขตอำนาจของตน ให้ยื่นภายใน 14 วันนับแต่วันที่เกิดเหตุอันควรโต้แย้งถึงกระบวนการพิจารณาอยู่นอกเขตอำนาจคณะอนุญาโตตุลาการในระหว่างกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการ

คณะอนุญาโตตุลาการอาจรับข้อโต้แย้งที่คู่พิพาทยกขึ้นมาเมื่อล่วงพ้นกำหนดเวลาตามข้อ 28.3 หากเห็นว่าความล่าช้านั้นมีเหตุอันควร คู่พิพาทย่อมไม่ถูกตัดสิทธิการ

---

(9) If the arbitral tribunal rules —

(a) on a plea as a preliminary question that it has jurisdiction; or

(b) on a plea at any stage of the arbitral proceedings that it has no jurisdiction,

any party may, within 30 days after having received notice of that ruling, apply to the Court to decide the matter.

โต้แย้งตามข้อ 28.3 นี้ ด้วยเหตุว่าคู่พิพาทฝ่ายนั้นเป็นผู้เสนอชื่อหรือมีส่วนในการเสนอชื่ออนุญาโตตุลาการ

28.4) คณะอนุญาโตตุลาการอาจมีคำวินิจฉัยในข้อโต้แย้งตามข้อ 28.3 โดยการชี้ขาดเบื้องต้น หรือจะรวมไว้ในคำชี้ขาดในประเด็นข้อพิพาทก็ได้

28.5) คู่พิพาทอาจใช้ข้อเรียกร้องหรือข้อต่อสู้ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการหักกลบจำนวนข้อเรียกร้องได้ เท่าที่ข้อบังคับนี้และกฎหมายที่ใช้บังคับอนุญาโตตุลาการให้กระทำได้”³³

---

³³ 28 Jurisdiction of the Tribunal

28.1 If any party objects to the existence or validity of the arbitration agreement or to the competence of SIAC to administer an arbitration, before the Tribunal is constituted, the Registrar shall determine if such objection shall be referred to the Court. If the Registrar so determines, the Court shall decide if it is prima facie satisfied that the arbitration shall proceed. The arbitration shall be terminated if the Court is not so satisfied. Any decision by the Registrar or the Court that the arbitration shall proceed is without prejudice to the power of the Tribunal to rule on its own jurisdiction.

28.2 The Tribunal shall have the power to rule on its own jurisdiction, including any objections with respect to the existence, validity or scope of the arbitration agreement. An arbitration agreement which forms part of a contract shall be treated as an agreement independent of the other terms of the contract. A decision by the Tribunal that the contract is null and void shall not entail *ipso jure* the invalidity of the arbitration agreement, and the Tribunal shall not cease to have jurisdiction by reason of any allegation that the contract is non-existent or null and void.

28.3 Any objection that the Tribunal:

a. does not have jurisdiction shall be raised no later than in a Statement of Defence or in a Statement of Defence to a Counterclaim; or

b. is exceeding the scope of its jurisdiction shall be raised within 14 days after the matter alleged to be beyond the scope of the Tribunal’s jurisdiction arises during the arbitral proceedings.

the Tribunal may admit an objection raised by a party outside the time limits under this Rule 28.3 if it considers the delay justified. A party is not precluded from raising an objection under this Rule 28.3 by the fact that it has nominated, or participated in the nomination of, an arbitrator.

28.4 The Tribunal may rule on an objection referred to in Rule 28.3 either as a preliminary question or in an Award on the merits.

28.5 A party may rely on a claim or defence for the purpose of a set-off to the extent permitted by these Rules and the applicable law.

3.2 การจัดตั้งและสถานะทางกฎหมายของสถาบันอนุญาโตตุลาการและความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนร่วมในการอนุญาโตตุลาการภายใต้การจัดการของของสถาบันอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย

การจัดตั้งและสถานะทางกฎหมายของสถาบันอนุญาโตตุลาการแต่ละแห่งย่อมมีความแตกต่างกัน ขอบเขตการศึกษาในส่วนนี้จะทำการศึกษาเฉพาะสถาบันอนุญาโตตุลาการซึ่งให้บริการด้านอนุญาโตตุลาการสำหรับข้อพิพาททั่วไปที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย ได้แก่ สถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม (TAJ) และ สถาบันอนุญาโตตุลาการ (THAC) โดยแบ่งเป็นประเด็นประกอบด้วย (3.2.1) การจัดตั้งและสถานะทางกฎหมายของสถาบันอนุญาโตตุลาการ และ (3.2.2) ความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนร่วมในการอนุญาโตตุลาการภายใต้การจัดการของสถาบันอนุญาโตตุลาการ

3.2.1 การจัดตั้งและสถานะทางกฎหมายของสถาบันอนุญาโตตุลาการ

3.2.1.1 สถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม (TAJ)

สถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม (TAJ) เป็นสถาบันอนุญาโตตุลาการที่จัดตั้งขึ้นโดยภาครัฐ กล่าวคือ เดิมก่อตั้งขึ้นตามคำสั่งกระทรวงยุติธรรม ที่ 302/2532 ลงวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2532 ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการของศาลยุติธรรม ภายใต้สังกัดสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม ต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งเป็นสำนักงานศาลยุติธรรมแยกเป็นหน่วยงานอิสระจากกระทรวงยุติธรรม สำนักกระับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม จึงถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับภารกิจดำเนินการระงับข้อพิพาททางเลือกทั้งการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทและการอนุญาโตตุลาการ³⁴ ภายหลังได้ตกมาอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2559 สถานะทางกฎหมายของสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม จึงไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล แต่ถือเป็นส่วนงานหนึ่งของ

³⁴ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543. มาตรา 37.

ให้อธิบดีบดีบริหารงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม ไปเป็นของสำนักงานศาลยุติธรรม และให้อธิบดีบดีบริหารงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม เลขานุการส่งเสริมงานตุลาการ และของเจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ หรือข้อบังคับ ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม ไปเป็นของประธานศาลฎีกา เลขานุการสำนักงานศาลยุติธรรมและของเจ้าหน้าที่สำนักงานศาลยุติธรรม

ให้อธิบดีบดีบริหารงานตุลาการ ทรัพย์สิน สิทธิ หนี้ ข้าราชการ ลูกจ้าง และเงินงบประมาณของสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม ไปเป็นของสำนักงานศาลยุติธรรม”

สำนักงานศาลยุติธรรม โดยบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทั้งในระดับบริหารและระดับปฏิบัติการมีฐานะเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้บริหารสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม ประกอบด้วย เลขานุการสำนักงานศาลยุติธรรมและผู้พิพากษาซึ่งยังดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะนั้น และผู้อำนวยการสำนักอนุญาโตตุลาการ สังกัดสถาบันอนุญาโตตุลาการ

ดังนั้น สำนักงานศาลยุติธรรม สถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม เป็นส่วนงานหนึ่งของสำนักงานศาลยุติธรรม โดยไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดให้สถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม มีฐานะเป็นนิติบุคคล

3.2.1.2 สถาบันอนุญาโตตุลาการ (THAC)

พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการขององค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจการเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเรียกว่า “สถาบันอนุญาโตตุลาการ” โดยกฎหมายดังกล่าวมีผลเป็นการเฉพาะสำหรับการจัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการ (THAC) เท่านั้น มิได้รวมถึงสถาบันอนุญาโตตุลาการแห่งอื่นด้วย นอกจากนี้ พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550 ยังไม่มีการบัญญัติรับรองอำนาจหรือความรับผิดชอบต่อคู่สัญญาหรืออนุญาโตตุลาการไว้เป็นการเฉพาะ

สถาบันอนุญาโตตุลาการ (THAC) มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมพัฒนากระบวนการระงับข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการทั้งในประเทศไทยและระหว่างประเทศ สถาบันอนุญาโตตุลาการ (THAC) อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมซึ่งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว³⁵ โดยในงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สถาบันอนุญาโตตุลาการได้รับเงินจากงบประมาณของกระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานในกำกับ เป็นเงินจำนวน 14,168,500 บาท³⁶ และงบประมาณรายจ่ายสำหรับแผนงานบุคลากรภาครัฐ เป็นเงินจำนวน 11,949,100 บาท³⁷ สถานะทาง

³⁵ พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550. มาตรา 4 และมาตรา 30.

³⁶ พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. หมวด 3 งบประมาณรายจ่ายของหน่วยรับงบประมาณ มาตรา 21 “งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานในกำกับ ให้ตั้งเป็นจำนวน 11,803,483,800 บาท จำแนกดังนี้ ...11. สถาบันอนุญาโตตุลาการ รวม 14,168,500 บาท คือ (1) แผนงานพื้นฐานด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ...”

³⁷ พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. หมวด 5 งบประมาณรายจ่ายบุคลากร มาตรา 38 “งบประมาณรายจ่ายสำหรับแผนงานบุคลากรภาครัฐ ให้ตั้งเป็นงบประมาณรายจ่ายของหน่วยรับงบประมาณ เป็นจำนวน 770,159,975,000 บาท จำแนกดังนี้ ...15. กระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานในกำกับ รวม 10,556,547,800 บาท คือ ...(11) สถาบันอนุญาโตตุลาการ 11,949,100 บาท...”

กฎหมายของสถาบันอนุญาโตตุลาการ (THAC) จึงเป็นหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติแต่ไม่ได้มีการระบุไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ส่วนราชการและมีใช้รัฐวิสาหกิจ³⁸ หรือที่เรียกว่า “องค์การมหาชน”³⁹

3.2.2 ความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนร่วมในการอนุญาโตตุลาการภายใต้การจัดการของสถาบันอนุญาโตตุลาการ

การที่กฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการและสถาบันอนุญาโตตุลาการของประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสถาบันอนุญาโตตุลาการ ขอบเขตอำนาจและการจัดการข้อพิพาทของสถาบันอนุญาโตตุลาการ ทำให้ความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนร่วมในการอนุญาโตตุลาการภายใต้การจัดการของสถาบันอนุญาโตตุลาการในประเทศไทยยังไม่มี ความชัดเจน จนกระทั่งต่อมาเมื่อศาลปกครองสูงสุดได้วางแนวการวินิจฉัยตามคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 1/2562, 2/2562 และ 3/2562 ทำให้ขอบเขตอำนาจและการจัดการข้อพิพาทของสถาบันอนุญาโตตุลาการเกิดความชัดเจนขึ้น

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 1/2562 ศาลปกครองสูงสุดได้วินิจฉัยข้อเท็จจริงแห่งคดีอันเกี่ยวกับสถาบันอนุญาโตตุลาการ โดยปรากฏข้อเท็จจริงและคำวินิจฉัยดังนี้

“...สถาบันอนุญาโตตุลาการเป็นหน่วยงานที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีระงับข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ สำหรับคณะกรรมการสถาบันอนุญาโตตุลาการนั้น เป็นคณะกรรมการซึ่งพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550 กำหนดให้อำนาจในการออกกฎ คำสั่ง หรือมติใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อบุคคล ส่วนผู้อำนวยการสถาบันอนุญาโตตุลาการและนายทะเบียนนั้น ตามข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการ ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2558 เป็นบุคคลที่ข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการ ว่าด้วยการให้ใช้ข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการ ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2558 หรือข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการ ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2558 แล้วแต่กรณี กำหนดให้อำนาจในการออกกฎ คำสั่งที่มีผลกระทบต่อบุคคล คณะกรรมการสถาบันอนุญาโตตุลาการและผู้อำนวยการสถาบันอนุญาโตตุลาการ รวมทั้งนายทะเบียนจึงเป็น “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 อยางไรก็ดี สำหรับกรณีการใช้อำนาจของนายทะเบียนในการพิจารณาสั่งรับหรือไม่รับคำขอเริ่มต้นคดีนั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายและเป็นการใช้อำนาจทางปกครองอย่างหนึ่งก็ตาม แต่โดยที่ข้อพิพาทที่คู่กรณีพิพาทกันและจะมีการยื่นคำขอเริ่มต้นคดีนั้น เป็นข้อพิพาทกันในเนื้อหาแห่งสิทธิหน้าที่ระหว่างคู่พิพาท ซึ่งการพิจารณาสั่งรับคำขอเริ่มต้นคดีนั้น มิใช่การใช้อำนาจตามกฎหมายที่

³⁸ ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2561). รัฐและนิติบุคคลมหาชน. กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 318.

³⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 289.

จะมีผลเป็นการวินิจฉัยหรือสั่งการเกี่ยวกับเนื้อหาแห่งสิทธิหน้าที่เช่นนั้นระหว่างคู่พิพาทโดยตรง เป็นเพียงการเริ่มกระบวนการให้มีการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการเท่านั้น และหากมีข้อโต้แย้งในกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการเกิดขึ้น พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ก็บัญญัติกรณีที่สามารถนำคดีมาเสนอต่อศาลได้ ซึ่งการพิจารณาสั่งรับคำขอเริ่มต้นคดีไม่ได้เป็นกรณีใดกรณีหนึ่งที่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวบัญญัติให้นำคดีมาเสนอต่อศาลได้ และโดยที่กรณีดังกล่าวเป็นการเริ่มต้นการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการซึ่งเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่คู่กรณีตกลงที่จะใช้เป็นวิธีการระงับข้อพิพาทระหว่างกัน การใช้อำนาจสั่งรับคำขอเริ่มต้นคดีซึ่งถึงแม้จะเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายดังที่วินิจฉัยมาข้างต้น ก็ถือว่ายังไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเนื้อหาแห่งสิทธิหน้าที่ของคู่กรณีถึงขนาดที่จะถือว่าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้จากการกระทำดังกล่าวสำหรับคำร้องในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้คัดค้านที่ 1 นั้น ถึงแม้การมีคำขอเริ่มต้นคดีเพื่อให้มีการระงับข้อพิพาทจะเป็นการกระทำในเรื่องที่มีข้อตกลงกันไว้โดยสัญญาก็ตาม แต่การที่ผู้ร้องไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการดังกล่าวของผู้คัดค้านที่ 1 นั้น แม้จะอ้างว่าเป็นการดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามสัญญา ก็ไม่อาจถือได้ว่าเป็นกรณีที่มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาที่จะทำให้เป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ตามมาตรา 42 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เช่นกัน เพราะเหตุที่ข้อสัญญาที่อ้างว่ามีข้อโต้แย้งกันนั้นเป็นข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ ซึ่งการควบคุมตรวจสอบของศาลต้องกระทำตามที่พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 บัญญัติไว้เท่านั้น ดังนั้น เมื่อเป็นกรณีที่มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาอนุญาโตตุลาการ ซึ่งมีใช้กรณีหนึ่งกรณีใดที่พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 บัญญัติให้มีการเสนอคดีต่อศาลได้ และเมื่อผู้ร้องมิใช่เป็นผู้เดือดร้อนหรือเสียหาย หรือเป็นผู้มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญา อันจะมีสิทธิฟ้องคดีปกครองเป็นคดีพิพาทตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) หรือ (4) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ได้...⁴⁰

ตามคำสั่งศาลปกครองสูงสุดดังกล่าว ศาลปกครองสูงสุดได้วางแนววินิจฉัยที่สำคัญเกี่ยวกับสถาบันอนุญาโตตุลาการในคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 1/2562 ไว้หลายประการ ดังนี้

- 1) สถาบันอนุญาโตตุลาการเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น
- 2) ผู้อำนวยการสถาบันอนุญาโตตุลาการและนายทะเบียน เป็นบุคคลที่ข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการ ว่าด้วยการให้ใช้ข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการ ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2558 หรือข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการ ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2558 แล้วแต่กรณี กำหนดให้อำนาจในการออกกฎ คำสั่งที่มีผลกระทบต่อบุคคล คณะกรรมการ

⁴⁰ คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 1/2562.

สถาบันอนุญาโตตุลาการและผู้อำนวยการสถาบันอนุญาโตตุลาการ รวมทั้งนายทะเบียนจึงเป็น "เจ้าหน้าที่ของรัฐ" ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

4) การใช้อำนาจของนายทะเบียนในการพิจารณาสั่งรับหรือไม่รับคำขอเริ่มต้นคดี เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายและเป็นการใช้อำนาจทางปกครองอย่างหนึ่ง

5) การพิจารณาสั่งรับคำขอเริ่มต้นคดีนั้น มิใช่การใช้อำนาจตามกฎหมายที่จะมีผลเป็นการวินิจฉัยหรือสั่งการเกี่ยวกับเนื้อหาแห่งสิทธิหน้าที่เช่นว่านั้นระหว่างคู่พิพาทโดยตรง เป็นการเริ่มกระบวนการให้มีการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการเท่านั้น ถือว่ายังไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเนื้อหาแห่งสิทธิหน้าที่ของกลุ่มถึงขนาดที่จะถือว่ากลุ่มฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้

ดังนั้น เมื่อนำข้อมูลการศึกษาสถานะทางกฎหมายของสถาบันอนุญาโตตุลาการ (THAC) ตามคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 1/2562 มาเทียบเคียงกับการจัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม (TAI) เห็นว่าสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม (TAI) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ดังนั้น สถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม (TAI) ย่อมมีสถานะเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น และผู้อำนวยการบริหารสถาบันอนุญาโตตุลาการ เป็นบุคคลที่ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ สถาบันอนุญาโตตุลาการ กำหนดให้เป็นผู้กระทำการแทนและมีคำสั่งตามข้อบังคับดังกล่าว ผู้อำนวยการบริหารสถาบันอนุญาโตตุลาการ จึงเป็น "เจ้าหน้าที่ของรัฐ" ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เช่นเดียวกัน

ดังนั้น ข้อมูลจากการศึกษาคำสั่งศาลปกครองสูงสุดดังกล่าว เห็นว่าความสัมพันธ์ของสถาบันอนุญาโตตุลาการในประเทศไทยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการกระทำทางปกครอง โดยสถาบันอนุญาโตตุลาการมีสถานะเป็นหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย และการจัดการข้อพิพาทของสถาบันอนุญาโตตุลาการเป็นการดำเนินการที่อาศัยอำนาจตามกฎหมายและข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการที่มีฐานะเป็นกฎ ซึ่งมีคณะกรรมการสถาบันอนุญาโตตุลาการและผู้อำนวยการสถาบันอนุญาโตตุลาการ รวมทั้งนายทะเบียน ที่มีฐานะเป็น "เจ้าหน้าที่ของรัฐ" ที่กระทำการต่าง ๆ แทนสถาบันอนุญาโตตุลาการ

3.3 กฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการคัดค้านการจัดการข้อพิพาทก่อนแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการของสถาบันอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย

ประเทศไทยมีวิวัฒนาการของอนุญาโตตุลาการมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่อนุญาโตตุลาการตามความหมายสากลเพิ่งปรากฏชัดเมื่อมีการตราประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 ในเวลาต่อมา โดยกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการที่ใช้บังคับเป็นหลักอยู่ในปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดวิธีการอนุญาโตตุลาการรวมถึงขอบเขตอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการนอกศาล โดยบทบัญญัติไม่มีลักษณะเจาะจงใช้บังคับกับอนุญาโตตุลาการเฉพาะกิจ (Ad Hoc Arbitration) หรืออนุญาโตตุลาการโดยสถาบัน (Institutional Arbitration) ประเภทหนึ่งประเภทใดเป็นการเฉพาะ และไม่ปรากฏบทบัญญัติเกี่ยวกับขอบเขตอำนาจและการจัดการข้อพิพาทของสถาบันอนุญาโตตุลาการแต่อย่างใด ต่อมาเมื่อศาลปกครองสูงสุดได้มีคำสั่งที่ 1/2562, 2/2562 และ 3/2562 ทำให้เกิดบรรทัดฐานของแนวทางสถานะทางกฎหมายของสถาบันอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับบทบัญญัติของกฎหมายหลายฉบับ ดังนี้

3.3.1 พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการนอกศาลของประเทศไทย โดยมีการปรับปรุงบทบัญญัติของพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 ให้มีความสอดคล้องกับสภาพของเศรษฐกิจและสังคม ด้วยการนำกฎหมายแม่แบบว่าด้วยอนุญาโตตุลาการพาณิชย์ระหว่างประเทศของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติมาเป็นหลักในการพัฒนาการอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย เพื่อส่งเสริมให้การใช้อนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์ระหว่างประเทศอย่างแพร่หลาย

โครงสร้างของพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 เป็นการบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการนอกศาล โดยแบ่งเป็นหมวด 1 ถึงหมวด 8 และบทเฉพาะกาล แต่ละหมวดประกอบด้วยบทบัญญัติว่าด้วยสัญญาอนุญาโตตุลาการ คณะอนุญาโตตุลาการ อำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการ วิธีพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการ คำชี้ขาดและการสิ้นสุดกระบวนการพิจารณา การคัดค้านคำชี้ขาด การยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาด และค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายและค่าป่วยการ

อนุญาโตตุลาการตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มีบทบัญญัติในหมวด 3 ที่กำหนดเกี่ยวกับอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการ และยังมีบทบัญญัติกำหนดให้คณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาดข้อพิพาทไปตามกฎหมายที่คู่พิพาทกำหนดให้นำมาใช้บังคับกับข้อพิพาท

การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการต้องเป็นไปตามข้อสัญญา และหากเป็นข้อพิพาททางการค้าให้คำนึงถึงธรรมเนียมปฏิบัติทางการค้าที่ใช้กับธุรกรรมนั้นด้วย นอกจากนี้ คู่พิพาทอาจกำหนดไว้โดยชัดแจ้งให้คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจชี้ขาดข้อพิพาทโดยใช้หลักแห่งความสุจริตและเป็นธรรม⁴¹ ในทางกลับกันจึงอาจกล่าวได้ว่า อนุญาโตตุลาการไม่สามารถที่จะวินิจฉัยตามหลักความเป็นธรรมได้หากคู่พิพาทไม่ได้ตกลงกันไว้อย่างชัดแจ้ง แต่ต้องวินิจฉัยตามหลักกฎหมายตามที่คู่สัญญาตกลงกัน⁴² ซึ่งต่างจากพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530⁴³

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ยังมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับมาตรการคุ้มครองในกระบวนการชั้นอนุญาโตตุลาการ อันแสดงถึงอำนาจของศาลในการมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว⁴⁴

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ไม่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสถาบันอนุญาโตตุลาการไว้เป็นการเฉพาะ โดยมีการอ้างถึงเพียงกรณีของการเริ่มต้นการดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ ตามมาตรา 27 (5) แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 เท่านั้น

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 27 บัญญัติว่า

“ในการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ ให้ถือว่ามี การมอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการพิจารณาตามมาตรา 193/14 (4) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และการดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการจะเริ่มต้นในกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้

⁴¹ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545. มาตรา 34.

⁴² บุญอนันต์ วรรณพานิชย์. (2563). *การพิจารณาปัญหาความสงบเรียบร้อยในคดีปกครองและการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://tai.coj.go.th/th/content/article/detail/id/78/iid/217676>. [2022, March 22].

⁴³ Anan Chantara-opakorn. (ม.ป.ป.). *Arbitration Law in Thailand*. ใน *ความรู้เกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการ รวมบทความเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการ* (หน้า 6-26). กรุงเทพฯ: สถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 18.

⁴⁴ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545. มาตรา 16.

คู่สัญญาที่ได้ทำสัญญาอนุญาโตตุลาการไว้อาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้มีคำสั่งใช้วิธีการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของตนก่อน หรือขณะดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการได้ ถ้าศาลเห็นว่ากระบวนการพิจารณานั้นหากเป็นการพิจารณาของศาลแล้วศาลทำให้ได้ก็ให้ศาลจัดการให้ตามคำร้องนั้น ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการนั้นมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งตามคำร้องของคู่สัญญาตามวรรคหนึ่ง ถ้าคู่สัญญาฝ่ายที่ยื่นคำร้องมิได้ดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดให้ถือว่าคำสั่งนั้นเป็นอันยกเลิกเมื่อครบกำหนดดังกล่าว

- 1) เมื่อคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งได้รับหนังสือจากคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งขอให้ระงับข้อพิพาทนั้น โดยวิธีอนุญาโตตุลาการ
- 2) เมื่อคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งบอกกล่าวเป็นหนังสือแก่คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งให้ตั้งอนุญาโตตุลาการหรือให้ความเห็นชอบในการตั้งอนุญาโตตุลาการเพื่อระงับข้อพิพาทนั้น
- 3) เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีหนังสือแจ้งข้อพิพาทที่ประสงค์จะระงับต่อคณะอนุญาโตตุลาการในกรณีที่สัญญาอนุญาโตตุลาการกำหนดคณะอนุญาโตตุลาการไว้
- 4) เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสนอข้อพิพาทต่อหน่วยงานซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการตามที่ตกลงกันไว้'

ดังนั้น พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 จึงไม่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับขอบเขตอำนาจและการจัดการข้อพิพาทของสถาบันอนุญาโตตุลาการเป็นการเฉพาะ การจะพิจารณาถึงขอบเขตอำนาจและการจัดการข้อพิพาทของสถาบันอนุญาโตตุลาการ จึงต้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากการจัดตั้งและสถานะทางกฎหมายของสถาบันอนุญาโตตุลาการตามกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.3.2 พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการขององค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจการเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเรียกว่า “สถาบันอนุญาโตตุลาการ” โดยกฎหมายดังกล่าวมีผลเป็นการเฉพาะสำหรับการจัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการ (THAC) เท่านั้น มิได้รวมถึงสถาบันอนุญาโตตุลาการแห่งอื่นด้วย

พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550 มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสถานะทางกฎหมายของสถาบันอนุญาโตตุลาการ (THAC) โดยการกำหนดให้จัดตั้งสถาบันขึ้นเรียกว่า "สถาบันอนุญาโตตุลาการ" และให้เป็นนิติบุคคล⁴⁵ ที่มีวัตถุประสงค์ดำเนินการเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีระงับข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ⁴⁶ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวให้สถาบันมีอำนาจกระทำกิจการดังต่อไปนี้...เรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทนหรือค่าบริการในการดำเนินการของสถาบัน⁴⁷ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550 ยังบัญญัติให้มี "คณะกรรมการสถาบันอนุญาโตตุลาการ" ซึ่งประกอบด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ อัยการสูงสุด เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ประธานสภา

⁴⁵ พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550. มาตรา 5.

⁴⁶ พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550. มาตรา 7 (2).

⁴⁷ พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550. มาตรา 8 (4).

หอการค้าแห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ประธานสมาคมธนาคารไทย นายกสภานายความ นายกสภาวิศวกร และนายกสภาสถาปนิกเป็นกรรมการ โดยตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนห้าคนเป็นกรรมการ⁴⁸ โดยคณะกรรมการสถาบันอนุญาโตตุลาการมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานของสถาบันและโดยเฉพาะให้มีอำนาจและหน้าที่ออกข้อบังคับว่าด้วยการประนอมข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ⁴⁹ ข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการ ว่าด้วยการให้ใช้ข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการ ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2558 ข้อ 3 กำหนดว่า ให้ใช้ข้อบังคับตามที่ตราไว้ต่อท้ายนี้ในการดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการของสถาบันอนุญาโตตุลาการตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 เป็นต้นไป

ศาลปกครองสูงสุดได้ยกบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นขึ้นพิเคราะห์ถึงสถานะของสถาบันอนุญาโตตุลาการ ว่าเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น โดยมีคณะกรรมการสถาบันอนุญาโตตุลาการเป็นคณะกรรมการซึ่งพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550 กำหนดให้อำนาจในการออกกฎ คำสั่ง หรือมติใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อบุคคล และได้อาศัยอำนาจดังกล่าว ข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการ ว่าด้วยการให้ใช้ข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการ ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2558 หรือข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการ ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2558 แล้วแต่กรณี กำหนดให้อำนาจผู้อำนวยการสถาบันอนุญาโตตุลาการและนายทะเบียนการออกกฎ คำสั่งที่มีผลกระทบต่อบุคคล ดังนั้น คณะกรรมการสถาบันอนุญาโตตุลาการและผู้อำนวยการสถาบันอนุญาโตตุลาการ รวมทั้งนายทะเบียนจึงเป็น "เจ้าหน้าที่ของรัฐ" ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

3.3.3 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เป็นกฎหมายที่กำหนดมาตรฐานกลางของ "วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง" ของกฎหมายต่าง ๆ โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานกลางที่จะใช้บังคับกับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ⁵⁰ ไม่ว่าจะมีความหมายรองรับอำนาจทางปกครองของเจ้าหน้าที่ไว้อย่างไรก็ตาม แต่ในการใช้อำนาจนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้อำนาจที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ด้วยเสมอ

⁴⁸ พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550. มาตรา 12.

⁴⁹ พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550. มาตรา 18 (5).

⁵⁰ ชาญชัย แสงวงศ์. (2564). *คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 178.

ขอบเขตการใช้บังคับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

2) พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับกับ “เจ้าหน้าที่”⁵¹

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ได้นิยามคำว่า “เจ้าหน้าที่” โดยให้หมายความว่า บุคคล คณะบุคคล หรือนิติบุคคล ซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจหรือกิจการอื่นของรัฐหรือไม่ก็ตาม⁵² โดยความหมายตามนิยามดังกล่าว เจ้าหน้าที่จึงอาจเป็นบุคคลธรรมดา คณะบุคคล หรือนิติบุคคลที่ใช้อำนาจหรือได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองแทนรัฐในการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามกฎหมาย เจ้าหน้าที่จึงอาจหมายถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจปกครองแทนรัฐที่เป็นบุคคลธรรมดา คณะบุคคล หรือนิติบุคคล ก็ได้ และต้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจทำการพิจารณาทางปกครองในเรื่องนั้นด้วย

2) พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับกับ “วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง”⁵³ ซึ่งตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ได้กำหนดขอบเขตนิยามไว้ในมาตรา 5 โดยหมายความว่า การเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครอง⁵⁴ หรือกฎ และรวมถึงการดำเนินการใด ๆ ในทางปกครองตามพระราชบัญญัตินี้

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ หลักการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองซึ่งถือเป็นเงื่อนไขการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง โดยหลักเกณฑ์การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองปรากฏตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539⁵⁵

⁵¹ ชาญชัย แสวงศักดิ์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 50. หน้า 27.

⁵² พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539. มาตรา 5.

⁵³ ชาญชัย แสวงศักดิ์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 50. หน้า 31.

⁵⁴ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539. มาตรา 5.

“คำสั่งทางปกครอง” หมายความว่า

(1) การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับ หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัย อุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความถึงการออกกฎ

(2) การอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

⁵⁵ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539. มาตรา 44.

การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ถือเป็นหลักการอุทธรณ์บังคับ โดยถือเป็นกรณีที่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายไว้โดยเฉพาะแล้ว⁵⁶ ผู้รับคำสั่งทางปกครองจึงต้องดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าวเพื่อแก้ไขเยียวยาภายในฝ่ายปกครองให้ครบถ้วนเสียก่อน ฟ้องคดีต่อศาล (Exhaustion of administrative remedies)⁵⁷ หากผู้รับคำสั่งทางปกครองมิได้ดำเนินการยื่นอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองนั้นภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่ง ผู้รับคำสั่งทางปกครองย่อมไม่อาจใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

3.3.4 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 กำหนดให้ ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทระหว่างหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน อันเนื่องมาจากการใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมาย หรือเนื่องมาจากการดำเนินกิจการทางปกครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ⁵⁸

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ได้กำหนดบทนิยามไว้ในมาตรา 3 โดยมีบทนิยามที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคัดค้านการจัดการเขตอำนาจของสถาบันอนุญาโตตุลาการ ดังนี้

“หน่วยงานทางปกครอง” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดย

ภายใต้บังคับมาตรา 48 ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองใดไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรี และไม่มียกกฎหมายกำหนดขั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้น โดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือโดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลาการบังคับตามมาตรา 63/2 วรรคหนึ่ง

⁵⁶ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542. มาตรา 42.

⁵⁷ ศุภวัฒน์ สิงห์สุวรรณ. (2556). *การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=1866>. [2022, June 6].

⁵⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560. มาตรา 223.

พระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครอง และ

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า

1) ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง คณะบุคคล หรือผู้ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานทางปกครอง

2) คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท คณะกรรมการหรือบุคคลซึ่งมีกฎหมายให้อำนาจในการออกกฎ คำสั่ง หรือมติใดๆ ที่มีผลกระทบต่อบุคคล และ

บุคคลที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตาม (1) หรือ (2)

การโต้แย้งคัดค้านคำสั่งทางปกครองต่อศาลปกครอง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ตามมาตรา 42 โดยสาระสำคัญว่า ผู้ที่ได้รับคำสั่งทางปกครองที่ประสงค์อุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ การฟ้องคดีปกครองในเรื่องนั้นจะกระทำได้ต่อเมื่อมีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าว และได้มีการสั่งการตามกฎหมายนั้น หรือมิได้มีการสั่งการภายในเวลาอันสมควร หรือภายในเวลาที่กฎหมายนั้นกำหนด โดยหากเป็นกรณีที่ไม่มีกฎหมายกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ไว้เป็นการเฉพาะ ผู้ได้รับคำสั่งต้องยื่นอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองนั้นภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่ง ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานกลางตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

3.3.5 ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ สถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2560 ของสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม (TAI)

สถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม (TAI) เป็นหน่วยงานที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการ โดยมีผู้อำนวยการบริหารเป็นผู้กระทำการแทนและมีคำสั่งตามข้อบังคับในการดำเนินงานของสถาบัน และให้ผู้อำนวยการสำนักอนุญาโตตุลาการและสำนักอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรมช่วยดำเนินงานทางธุรการของสถาบันและคณะอนุญาโตตุลาการ⁵⁹

3.3.5.1 การใช้ข้อบังคับ⁶⁰

⁵⁹ ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ สถาบันอนุญาโตตุลาการ. ข้อ 1.

⁶⁰ ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ สถาบันอนุญาโตตุลาการ. ข้อ 3.

ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ สถาบันอนุญาโตตุลาการ กำหนดให้ใช้ข้อบังคับนี้แก่การอนุญาโตตุลาการ ซึ่งคู่พิพาทตกลงหรือยินยอมให้ระงับข้อพิพาท ด้วยวิธีการนี้ตามข้อบังคับดังกล่าวหรือซึ่งจัดการโดยสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม เว้นแต่คู่พิพาทจะตกลงเป็นอย่างอื่น

ในกรณีที่สัญญาใดกำหนดให้ระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นโดยการอนุญาโตตุลาการ แต่มิได้ระบุให้ใช้ข้อบังคับของสถาบันใดโดยเฉพาะ และคู่พิพาทฝ่ายใดเสนอข้อพิพาทต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม หากคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งยินยอม ไม่ว่าจะโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย ให้ใช้ข้อบังคับนี้แก่การอนุญาโตตุลาการดังกล่าวด้วย

ในกรณีที่คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการโดยมิได้โต้แย้งหรือคัดค้านการใช้ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการโดยชัดแจ้ง ให้ถือว่าคู่พิพาททั้งสองฝ่ายยินยอมให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการตามข้อบังคับนี้

3.3.5.2 การคัดค้านอนุญาโตตุลาการ⁶¹

การคัดค้านอนุญาโตตุลาการตามข้อบังคับ ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1) คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งอาจคัดค้านอนุญาโตตุลาการ ซึ่งตั้งโดยคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งได้ หากมีความสงสัยอันควรในความเป็นกลางและเป็นอิสระของอนุญาโตตุลาการ

2) การคัดค้านให้ทำเป็นหนังสือแสดงโดยแจ้งชัดซึ่งเหตุแห่งการคัดค้านยื่นต่อสถาบันภายใน 15 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งชื่อและรายละเอียดของอนุญาโตตุลาการผู้นั้น หรือรู้ถึงข้อเท็จจริงแห่งการคัดค้านแล้วแต่กรณี

3) เมื่อได้รับหนังสือแจ้งเหตุแห่งการคัดค้านแล้ว ให้สถาบันส่งหนังสือแจ้งเหตุแห่งการคัดค้านไปยังคณะอนุญาโตตุลาการและคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง

หากคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งเห็นชอบกับการคัดค้านอนุญาโตตุลาการหรือผู้เป็นอนุญาโตตุลาการขอถอนตัวหลังจากการคัดค้าน ให้ดำเนินการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการใหม่แทนอนุญาโตตุลาการที่ถูกคัดค้าน ทั้งนี้ แม้คู่พิพาทจะมิได้ใช้สิทธิในการเสนอชื่ออนุญาโตตุลาการตั้งแต่แรกก็ตาม

การที่คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งเห็นชอบกับการคัดค้านอนุญาโตตุลาการหรือการที่ผู้เป็นอนุญาโตตุลาการขอถอนตัวมิได้หมายถึงการยอมรับถึงความถูกต้องแห่งเหตุแห่งการคัดค้านอนุญาโตตุลาการ

ถ้าคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งไม่เห็นด้วยกับการคัดค้าน หรือหากอนุญาโตตุลาการซึ่งถูกคัดค้านมิได้ถอนตัวจากการเป็นอนุญาโตตุลาการ ให้คณะอนุญาโตตุลาการเป็นผู้วินิจฉัยคำคัดค้าน

⁶¹ ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ สถาบันอนุญาโตตุลาการ. ข้อ 21-23.

นั้น เว้นแต่สถาบันเห็นสมควรแต่งตั้งผู้ชี้ขาดหรือคณะผู้ชี้ขาดจำนวนไม่เกิน 3 คน ให้ทำหน้าที่พิจารณาและวินิจฉัยการคัดค้าน และให้ผู้ชี้ขาดหรือคณะผู้ชี้ขาดวินิจฉัยคำคัดค้านให้เสร็จสิ้นภายใน 15 วัน คำวินิจฉัยของผู้ชี้ขาดหรือคณะผู้ชี้ขาดให้เป็นที่สุด

3.3.5.3 การคัดค้านเขตอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการ⁶²

คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจวินิจฉัยขอบเขตอำนาจของตน รวมถึงข้อโต้แย้งเกี่ยวกับความมืออยู่การระงับ หรือความสมบูรณ์ของสัญญาอนุญาโตตุลาการ

ในกรณีที่ข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาหลัก ให้ถือว่าข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการแยกต่างหากจากสัญญาหลัก

คำวินิจฉัยของคณะอนุญาโตตุลาการที่ว่าสัญญาหลักเป็นโมฆะย่อมไม่กระทบต่อความสมบูรณ์ของข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ

ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับขอบเขตอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการจะต้องยกขึ้นว่ากล่าวไม่ช้ากว่าวันยื่นคำคัดค้านหรือคำคัดค้านแก้ไขหรือเรียกร้องแย้ง

ข้อโต้แย้งว่าคณะอนุญาโตตุลาการกระทำการเกินขอบเขตอำนาจ คู่พิพาทจะต้องยกขึ้นว่ากล่าวในทันทีที่คณะอนุญาโตตุลาการได้แสดงให้เห็นว่าจะดำเนินการในประเด็นที่เกินขอบเขตอำนาจนั้น

คณะอนุญาโตตุลาการอาจรับวินิจฉัยข้อโต้แย้งที่ยกขึ้นว่ากล่าวภายหลังระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งและวรรคสองไว้พิจารณาก็ได้ถ้าเห็นว่าความล่าช้านั้นมีเหตุผลสมควร

การเสนอหรือ ร่วมเสนอข้ออนุญาโตตุลาการ ย่อมไม่ตัดสิทธิคู่พิพาทที่จะโต้แย้งคณะอนุญาโตตุลาการตามข้อนี้

คณะอนุญาโตตุลาการอาจวินิจฉัยชี้ขาดเบื้องต้นในปัญหาข้อโต้แย้งตามข้อ 64 ไปในทันทีหรืออาจรวมการวินิจฉัยไว้ในคำชี้ขาดก็ได้

3.3.5.4 อำนาจวินิจฉัยของสถาบันอนุญาโตตุลาการ⁶³

ในกรณีที่คู่พิพาทอ้างว่า ไม่มีสัญญาอนุญาโตตุลาการที่มีผลผูกพันอยู่ คู่พิพาทไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการ หรือกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการไม่อยู่ภายใต้การจัดการของสถาบัน ให้สถาบันแจ้งให้คู่พิพาทอีกฝ่ายทราบข้ออ้างดังกล่าวและสอบถามความเห็นตลอดจนข้อคัดค้านต่อข้ออ้างดังกล่าว (ถ้ามี) หากคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งประสงค์จะยื่นความเห็นตลอดจนข้อคัดค้านให้ทำเป็นหนังสือยื่นภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

⁶² ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ สถาบันอนุญาโตตุลาการ. ข้อ 63-65.

⁶³ ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ สถาบันอนุญาโตตุลาการ. ข้อ 11.

หากสถาบันพิจารณาจากหลักฐานในสำนวนแล้ว มีมูลเหตุที่อาจเชื่อได้ในเบื้องต้นว่า อาจมีสัญญาอนุญาตไต่สวนการระหว่างคู่พิพาทเกี่ยวกับข้อพิพาทที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาอนุญาตไต่สวนการอยู่ให้สถาบันมีคำสั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาตไต่สวนการต่อไป หากสถาบันเห็นว่า ไม่ปรากฏมูลเหตุที่อาจเชื่อได้ในเบื้องต้นดังกล่าว ให้มีคำสั่งจำหน่ายข้อพิพาทใน ส่วนที่เกี่ยวข้องออกจากสารบบความ

3.3.6 ข้อบังคับสถาบันอนุญาตไต่สวนการ ว่าด้วยการให้ใช้ข้อบังคับสถาบัน อนุญาตไต่สวนการ ว่าด้วยอนุญาตไต่สวนการ พ.ศ. 2558 ของสถาบันอนุญาตไต่สวนการ (THAC)

สถาบันอนุญาตไต่สวนการ (THAC) เป็นหน่วยงานที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล⁶⁴ มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการระงับข้อพิพาทและอนุญาตไต่สวนการ และดำเนินกิจการ เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาท โดยวิธีระงับข้อพิพาทและอนุญาตไต่สวนการ⁶⁵ การดำเนินกิจการของ สถาบัน มีผู้อำนวยการสถาบันอนุญาตไต่สวนการเป็นผู้บริหารกิจการของสถาบันภายใต้การกำกับ ดูแลของคณะกรรมการสถาบันอนุญาตไต่สวนการ⁶⁶

3.3.6.1 การใช้ข้อบังคับ⁶⁷

ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ให้ใช้ข้อบังคับนี้แก่การ อนุญาตไต่สวนการ ที่คู่พิพาทตกลงกันให้ระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาตไต่สวนการ โดยการจัดการของ สถาบันอนุญาตไต่สวนการ (THAC)

ข้อบังคับนี้ย่อมไม่มีผลเป็นการยกเว้นบทบัญญัติที่ใช้บังคับแก่การอนุญาตไต่สวนการ ซึ่งคู่พิพาทไม่อาจตกลงเป็นอย่างอื่นได้

3.3.6.2 การคัดค้านอนุญาตไต่สวนการ⁶⁸

อนุญาตไต่สวนการอาจถูกคัดค้านได้หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลาง หรือความเป็นอิสระ หรือขาดคุณสมบัติตามที่คู่พิพาทตกลงกัน หรือเหตุประการอื่นอันมีสภาพ ร้ายแรงซึ่งอาจ ทำให้การพิจารณาคดีเสียความยุติธรรมไป

ห้ามมิให้คู่พิพาทคัดค้านอนุญาตไต่สวนการซึ่งตนเป็นผู้เสนอหรือร่วมเสนอชื่อ เว้นแต่ ตนจะมีใ้รู้ถึงเหตุแห่งการคัดค้านในขณะที่มีการตั้งอนุญาตไต่สวนการนั้น

⁶⁴ พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาตไต่สวนการ พ.ศ. 2550. มาตรา 5.

⁶⁵ พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาตไต่สวนการ พ.ศ. 2550. มาตรา 7.

⁶⁶ พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาตไต่สวนการ พ.ศ. 2550. มาตรา 21.

⁶⁷ ข้อบังคับสถาบันอนุญาตไต่สวนการ ว่าด้วยการให้ใช้ข้อบังคับสถาบันอนุญาตไต่สวนการ ว่าด้วยอนุญาตไต่สวนการ พ.ศ. 2558. ข้อ 3.

⁶⁸ ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วยอนุญาตไต่สวนการ สถาบันอนุญาตไต่สวนการ. ข้อ 28-33.

คู่พิพาทที่ประสงค์จะคัดค้านอนุญาโตตุลาการจะต้องยื่นหนังสือแสดงเหตุแห่งการคัดค้านต่อนายทะเบียนภายในระยะเวลา 15 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งการตั้งอนุญาโตตุลาการ หรือนับแต่รู้ข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์อันเป็นเหตุแห่งการคัดค้านนั้นแต่ต้องไม่ช้ากว่าวันทำคำชี้ขาด

ให้คู่พิพาทที่คัดค้านส่งสำเนาหนังสือคัดค้านนั้นไปยังคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง อนุญาโตตุลาการที่ถูกคัดค้าน และอนุญาโตตุลาการคนอื่น

เมื่อมีการคัดค้าน คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งอาจยอมรับเหตุแห่งการคัดค้านนั้นหรืออนุญาโตตุลาการที่ถูกคัดค้านอาจถอนตัวก็ได้ การขอลงตัวของอนุญาโตตุลาการ ย่อมไม่ถือว่าเป็นการยอมรับเหตุแห่งการคัดค้านนั้น

เมื่อคู่พิพาทยอมรับเหตุแห่งการคัดค้าน หรืออนุญาโตตุลาการที่ถูกคัดค้านถอนตัว ให้ตั้งอนุญาโตตุลาการแทนโดยเร็ว

ถ้าคู่พิพาทไม่ยอมรับเหตุแห่งการคัดค้าน หรืออนุญาโตตุลาการที่ถูกคัดค้านไม่ถอนตัว ภายในระยะเวลา 15 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือคัดค้าน ให้คณะกรรมการวินิจฉัยการคัดค้านนั้นโดยเร็ว ถ้าเป็นที่พอใจ ให้มีคำสั่งตั้งอนุญาโตตุลาการแทน มิฉะนั้น ให้มีคำสั่งยกการคัดค้านนั้น

ให้คณะกรรมการกำหนดผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายการคัดค้านอนุญาโตตุลาการด้วย

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

ดังนั้น กรณีจึงอาจสรุปได้ว่า การคัดค้านการจัดการข้อพิพาทก่อนแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการของสถาบันอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการคัดค้านการจัดการข้อพิพาทก่อนแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการ กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ส่วนพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายจัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการเฉพาะแห่งเป็นการเฉพาะและไม่มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจสถาบันอนุญาโตตุลาการที่จะวินิจฉัยขอบเขตอำนาจของตนเองได้เช่นเดียวกับคณะอนุญาโตตุลาการ ทำให้การคัดค้านการจัดการข้อพิพาทก่อนแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการของสถาบันอนุญาโตตุลาการไม่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าว ดังนั้น ศาลหรือองค์กรชี้ขาดตามที่กฎหมายกำหนดให้มีบทบาทควบคุมหรือรับรองการดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ จึงต้องนำวิธีการทางกฎหมายอื่นมาใช้บังคับแก่กรณีดังกล่าว

เมื่อพิจารณาสถานะทางกฎหมายของสถาบันอนุญาโตตุลาการในประเทศไทยซึ่งส่วนใหญ่มีสถานะเป็นหน่วยงานของรัฐ ทำให้อำนาจศาลปกครองได้นำหลักกฎหมายวิธีพิจารณาทางปกครองมาใช้บังคับแก่การพิจารณาสั่งการของสถาบันอนุญาโตตุลาการ โดยปรากฏตามแนวบรรทัดฐานคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 1/2562, 2/2562 และ 3/2562 ดังนั้น การคัดค้านการจัดการข้อพิพาทก่อน

แต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการของสถาบันอนุญาโตตุลาการในประเทศไทยจึงอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ดังนี้

1) เมื่อคู่สัญญาฝ่ายที่เริ่มต้นคดีได้เสนอคำขอเริ่มต้นคดีหรือคำเสนอข้อพิพาทแล้วแต่กรณี ต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการ นายทะเบียนหรือผู้อำนวยการสถาบันจะทำการตรวจสอบรายละเอียดของคำขอเริ่มต้นคดีหรือคำเสนอข้อพิพาท แล้วแต่กรณี ตามหลักเกณฑ์ในข้อบังคับของสถาบัน

2) หากนายทะเบียนหรือผู้อำนวยการสถาบันเห็นว่ารายละเอียดของคำขอเริ่มต้นคดีหรือคำเสนอข้อพิพาท แล้วแต่กรณี มีรายการไม่ครบถ้วนหรือไม่มีข้อความในสาระสำคัญ นายทะเบียนหรือผู้อำนวยการสถาบันอาจสั่งให้คู่สัญญาฝ่ายที่เริ่มต้นคดีดำเนินการแก้ไขได้

3) หากนายทะเบียนหรือผู้อำนวยการสถาบันเห็นว่ารายละเอียดของคำขอเริ่มต้นคดีหรือคำเสนอข้อพิพาท แล้วแต่กรณี มีรายการครบถ้วน หรือมีข้อความในสาระสำคัญครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสถาบันแล้ว นายทะเบียนหรือผู้อำนวยการสถาบันจะมีคำสั่งรับคำขอเริ่มต้นคดีหรือคำเสนอข้อพิพาทนั้นไว้ โดยคำสั่งรับคำขอเริ่มต้นคดีหรือคำเสนอข้อพิพาทนี้ถือเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายและเป็นคำสั่งทางปกครอง และสถาบันอนุญาโตตุลาการจะดำเนินการตามข้อบังคับต่อไป รวมถึงการแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการขึ้นเพื่อพิจารณาข้อพิพาทด้วย

4) การโต้แย้งคัดค้านคำสั่งรับคำขอเริ่มต้นคดีหรือคำเสนอข้อพิพาทตามแนวบรรทัดฐานคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 1/2562, 2/2562 และ 3/2562 กำหนดว่า คำสั่งของสถาบันอนุญาโตตุลาการที่ให้รับคำเสนอข้อพิพาทไว้พิจารณาเป็นคำสั่งทางปกครอง แต่เป็นเพียงการเริ่มต้นกระบวนการระงับข้อพิพาทเท่านั้น เมื่อคณะอนุญาโตตุลาการยังมีได้วินิจฉัยขอบเขตอำนาจของตนตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ผู้ร้องจึงยังไม่สามารถโต้แย้งต่อศาลปกครองได้

5) ส่วนกรณีที่ข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการได้กำหนดไว้ มีแต่เพียงข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ สถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2560 ของสถาบันอนุญาโตตุลาการ (TAI) ซึ่งกำหนดว่า กรณีที่คู่พิพาทอ้างว่าไม่มีสัญญาอนุญาโตตุลาการที่มีผลผูกพันอยู่ ข้อพิพาทไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการ หรือกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการไม่อยู่ภายใต้การจัดการของสถาบัน ให้สถาบันแจ้งให้คู่พิพาทอีกฝ่ายทราบข้ออ้างดังกล่าวและสอบถามความเห็น ตลอดจนข้อคัดค้านต่อข้ออ้างดังกล่าว หากสถาบันพิจารณาเห็นว่ามูลเหตุที่อาจเชื่อได้ในเบื้องต้นว่า อาจมีสัญญาอนุญาโตตุลาการระหว่างคู่พิพาทเกี่ยวกับข้อพิพาทที่

เข้าสู่กระบวนการพิจารณาอนุญาตตุลาการอยู่ให้สถาบันมีคำสั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาตตุลาการต่อไป หากสถาบันเห็นว่า ไม่ปรากฏมูลเหตุที่อาจเชื่อได้ในเบื้องต้นดังกล่าว ให้มีคำสั่งจำหน่ายข้อพิพาทในส่วนที่เกี่ยวข้องออกจากสารบบความ ซึ่งกรณีมีข้อพิจารณา 2 ประการ

5.1) คำสั่งของสถาบันอาจไม่มีผลผูกพันผู้คัดค้าน เนื่องจากการออกคำสั่งของสถาบันอาศัยอำนาจตามข้อบังคับของสถาบันอนุญาตตุลาการ ซึ่งผู้คัดค้านยังคงจิตใจไม่ยอมรับผูกพันตามข้อบังคับของสถาบัน

5.2) คำสั่งของสถาบันดังกล่าวย่อมเป็นคำสั่งทางปกครองโดยเปรียบเทียบกับแนวบรรทัดฐานตามคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 1/2562 การโต้แย้งคัดค้านจึงต้องอยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 กล่าวคือ ผู้คัดค้านต้องยื่นอุทธรณ์คำสั่งรับคำขอเริ่มต้นคดีหรือคำเสนอข้อพิพาทนั้น โดยยื่นต่อนายทะเบียนหรือผู้อำนวยการสถาบันผู้ทำคำสั่งภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว ตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งถือหลักการอุทธรณ์บังคับ โดยเป็นกรณีที่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายไว้โดยเฉพาะแล้ว

5.3) หากผู้คัดค้านมิได้ดำเนินการยื่นอุทธรณ์ต่อนายทะเบียนหรือผู้อำนวยการสถาบันผู้ทำคำสั่งทางปกครองนั้นภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่ง ผู้คัดค้านย่อมไม่อาจใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้

6) นอกจากนั้น คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 1/2562 ยังได้วางแนวบรรทัดฐานต่อไปว่า การพิจารณาสั่งรับคำขอเริ่มต้นคดีนั้น ถือว่ายังไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเนื้อหาแห่งสิทธิหน้าที่ของคู่กรณีถึงขนาดที่จะถือว่าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งทำให้กรณีที่แม้ว่าผู้คัดค้านจะได้ดำเนินการอุทธรณ์ตามที่กฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการไว้ดังกล่าวแล้ว ผู้คัดค้านก็ยังไม่อาจยื่นฟ้องต่อศาลปกครองได้ เนื่องจากผู้คัดค้านไม่ได้รับความเสียหายจากคำสั่งรับคำขอเริ่มต้นคดีหรือคำเสนอข้อพิพาทนั้น

จากการศึกษาหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่ใช้บังคับกับการคัดค้านการจัดการข้อพิพาทก่อนแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการ จึงอาจกล่าวได้ว่า โดยสภาพของขั้นตอนกระบวนการพิจารณา ไม่มีกรณีที่คู่สัญญาอาจโต้แย้งคัดค้านคำสั่งดังกล่าวได้เลย คู่สัญญาจะทำการโต้แย้งคัดค้านได้ต่อเมื่อได้มีการแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการขึ้นแล้วเท่านั้น